

Vzdělávací program ČESKÝCH ŠKOL BEZ HRANIC (a jim metodicky příbuzných zahraničních škol)

pro předškolní
a základní vzdělávání pro 1. a 2. stupeň

BRÁNA JAZYKŮ OTEVŘENÁ DO NITRA JAZYKŮ

*„Příliš jsem, vyznatí musím, vlastní a jazyku svého milovný, takže po ničem
netoužím více, jako aby ten všelijak vzdělán a ozdoben byl.“*

J. A. Komenský

ČESKÁ ŠKOLA BEZ HRANIC

Předkladatel: Česká škola bez hranic

Adresa: Na Břevnovské pláni 1267/9
169 00 Praha 6

Ředitelka: MUDr. Lucie Slavíková-Boucher

Kontakt: csbh@csbh.cz
www.csbh.cz
01 53 73 00 22/ 01 44 32 02 24

Tento dokument je platný od 31. ledna 2010

Autorský tým vzdělávacího programu Česká škola bez hranic

Celý vzdělávací program České školy bez hranic je výsledkem dlouhodobé aktivní spolupráce pedagogů, kteří ve školách vyučovali či stále vyučují, ovlivněn diskusemi s rodiči a různými pedagogickými a lingvistickými experty, dále dlouhodobým studiem problematiky bilingvní výchovy.

Koordinátorkou tvorby celého vzdělávacího programu byla MUDr. Lucie Slavíková-Boucher, iniciátorka myšlenky a zakladatelka České školy bez hranic Paříž.

Koordinátorkou tvorby vzdělávacího programu pro předškolní výchovu byla PaedDr. Zuzana Kenderová, poradkyně Mgr. Ludmila Šťástková, obě vyučující České školy bez hranic Paříž.

Koordinátorkou tvorby vzdělávacího programu předmětu Český jazyk a literatura pro 1. a 2. stupeň byla Mgr. Blanka Gruntová, vyučující České školy bez hranic, lektorka na Katedře bohemistiky INALCO v Paříži.

Koordinátorkou tvorby vzdělávacího programu vyučovacích předmětů „Můj český svět“ a „České země včera a dnes“ byla Mgr. Zuzana Loubet del Bayle, vyučující České školy bez hranic Paříž.

Úvod

Česká škola bez hranic je koncept výuky češtiny v zahraničí pro děti od 18 měsíců do 15 let, které vyrůstají ve vícejazyčném prostředí. Jeho hlavním cílem je prostřednictvím jazykové výchovy v předškolním věku zajistit dětem znalost českého jazyka na takové úrovni, aby byly následně schopné zvládnout učivo předmětů Český jazyk a literatura, Člověk a jeho svět (dříve vlastivěda), na druhém stupni pak Dějepis a Zeměpis českých zemí na úrovni svých vrstevníků vyrůstajících v České republice.

Děti do České školy bez hranic docházejí pravidelně jednou týdně, což jim umožňuje plnit řádnou docházku v zemi, kde právě žijí, a získat navíc vzdělání ve výše uvedených předmětech v rozsahu Rámcového vzdělávacího programu MŠMT ČR. Tento systém jim poskytuje jedinečnou možnost vyrůstat od nejranějšího věku v plnohodnotném vícejazyčném prostředí, ovlivněném několika kulturami zároveň.

Autorky tohoto dokumentu předkládají návrh na **Vzdělávací program Českých škol bez hranic**, který odpovídá požadavkům Rámcového vzdělávacího programu MŠMT ČR, respektuje vzdělávací koncepci České republiky a ve vyučovaných předmětech plní nároky na získané klíčové kompetence, očekávané výstupy a rozsah hodinových dotací.

Zároveň též definuje nároky na vzdělání pedagogů.

Každá škola, která bude chtít používat název Česká škola bez hranic, podřídí svoji pedagogickou a výchovnou činnost tomuto programu.

České školy bez hranic provozují svoji činnost mimo území České republiky, jsou tedy podřízeny rozdílným zákonům a požadavkům ze strany nadřazených institucí v místě působení. Z tohoto důvodu lze ve výjimečných případech považovat za Českou školu bez hranic i školu s odlišným názvem, která se ve svém programu jednoznačně k České škole bez hranic hlásí a též plní její vzdělávací program.

I. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Hlavním cílem České školy bez hranic je výchova česky mluvící mladé generace vyrůstající v zahraničí, která bude v dospělosti schopna nejen česky číst a psát, ale také si zachová povědomí o svých kořenech a pocit sounáležitosti s českým národem a Českou republikou. Hluboká znalost češtiny pro ni bude dobrou motivací pro udržování vztahů se zemí svého původu.

Česká škola bez hranic tak přispívá k posílení české národní identity v měnícím se globalizovaném světě.

Myšlenka vznikla v Paříži na podzim roku 2003, v roce 2004 zde byla pořádána první jazyková setkání v češtině pro děti. Z této iniciativy postupně vznikla současná vzdělávací instituce s vlastním návazným vzdělávacím systémem.

I. 1. Charakteristika žáků

Původ žáků jednotlivých Českých škol bez hranic se liší v závislosti na typu české komunity žijící v jednotlivých zemích, základní charakteristika však zůstává.

Převážná většina žáků pochází ze smíšených manželství, kdy jeden z rodičů je českého původu, druhý občanem jiného státu. Děti jsou tak v rodinném prostředí od malička vystaveny dvěma i třem různým jazykům.

Druhou početní skupinu tvoří děti, jejichž oba rodiče jsou Češi dlouhodobě pobývajících v zahraničí. I tyto děti jsou minimálně bilingvní, neboť navštěvují předškolní a školní zařízení země, v níž žijí.

Řidčeji přicházejí představitelé třetí či čtvrté generace krajanů, tedy děti dvou občanů cizí země, z nichž jeden má české předky (nejčastěji rodiče) a češtinu aktivně ovládá.

Poslední kategorii představují děti z nečeských rodin, které žily po určitý čas v České republice a chtějí si udržet jazyk, jehož základům se během svého pobytu naučily.

I. 2. Úplnost a velikost školy

Česká škola bez hranic je neúplná škola, která zajišťuje předškolní jazykovou výchovu v češtině, dále pak výuku oborů Český jazyk a literatura, vlastivědné části oboru Člověk a jeho svět a Dějepis a Zeměpis českých zemí v rozsahu prvního a druhého stupně základního vzdělávání. Výchovně-vzdělávací cíle, rozsah a obsah učiva jsou stanoveny podle požadavků Rámcového programu pro předškolní vzdělávání a Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání MŠMT ČR, škola respektuje vzdělávací koncepci České republiky.

Předškolní výchova je nedílnou součástí vzdělávacího systému České školy bez hranic, uvědomělý rozvoj komunikativních dovedností dítěte v tomto věku je nutnou podmínkou zvládnutí učiva prvního a posléze druhého stupně základního vzdělávání.

I. 3. Vybavení školy

Materiální

Škola je vybavena všemi potřebnými učebnicemi, pracovními sešity a učebními pomůckami vydávanými v České republice a schválenými doložkou MŠMT ČR, které jsou pravidelně dokupovány a obnovovány. Při výuce jsou také využívány různé didaktické počítačové programy. V co největší míře se pracuje s uměleckými texty, které jsou vybírány i ze současné literatury, žáci jsou podněcováni k četbě dětských časopisů a knih vydávaných v České republice. Tento kontakt s moderním současným jazykem je v koncepci školy velmi důležitý, výchova ke čtenářství je jejím pilířem.

Prostorové

Každá škola používá prostory, které vyhovují počtu jejích žáků a zároveň odpovídají jejím finančním možnostem. V ideálních případech školy využívají prostor náležitých českému státu v zahraničí, tedy např. Českých center nebo Zastupitelských úřadů.

Technické a hygienické

Technické vybavení jednotlivých škol závisí na prostorách, kde se odehrává výuka. Ve všech případech jsou splněny hygienické požadavky dané zákonem.

I. 4. Charakteristika pedagogického sboru a správních pracovníků školy

Počet vyučujících je závislý na počtu žáků každé školy.

Diplomovaní vyučující jsou, na základě předchozí praxe a odbornosti, garanty předškolní výchovy a výuky školní úrovně.

Každý výukový stupeň má alespoň jednoho pedagoga – garanta výuky.

Pro předškolní výchovu je to vyučující s ukončeným vzděláním zaměřeným na přípravu učitelů předškolního vzdělávání nebo na pedagogiku předškolního věku.

Garant školní výuky pro 1. a 2. stupeň musí být nutně absolventem oboru Český jazyk a literatura, pro 1. stupeň to může být i Učitelství pro 1. stupeň.

Plně kvalifikovaní učitelé - ideálně s dlouhodobou praxí - jsou doplňováni studenty vyšších ročníků pedagogických nebo filozofických fakult, případně pracovníky s jiným vzděláním, ale se zkušeností s prací s dětmi; obzvláště jsou vítáni absolventi uměleckých oborů hudebních a výtvarných.

Všichni vyučující mají možnost se profesně rozvíjet díky dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků, samotná práce s dětmi vyrůstajícími ve vícejazyčném prostředí je také zdrojem cenných pracovních zkušeností.

Škola je řízena a spravována jednou osobou s vysokoškolským vzděláním, která je ve školách s vyšším počtem žáků doplněna o osobu asistenta ředitele školy. V jejím případě se nemusí jednat o vysokoškoláka, vykonává především organizační práce.

I. 5. Mezinárodní spolupráce, dlouhodobé projekty

Základy České školy bez hranic byly položeny v Paříži na podzim roku 2003.

Podle pařížského modelu vznikl v září 2007 Kids' Art Club - Česká škola bez hranic Londýn a v prosinci 2008 navázala v Berlíně na svoji dosavadní činnost výuková skupina Mateřídouška pod novou hlavičkou Mateřídouška - České škola bez hranic Berlín.

V lednu 2009 se k projektu přidala výuková skupina v Curychu «Hezky česky» a sdružení «Klubko» v Sydney. Z něj se později vyvinula Czech and Slovak School of Sydney, která zahájila svoji činnost v lednu 2010 a která vyučuje podle vzdělávacího programu ČŠBH. V červnu 2009 byla založena Česká škola bez hranic Mnichov, v prosinci 2009 Česká škola bez hranic Brusel.

V současné době probíhají jednání o založení ČŠBH Frankfurt nad Mohanem.

V červenci 2009 bylo v České republice založeno neziskové občanské sdružení „Česká škola bez hranic“, jehož hlavním cílem je udržovat a šířit znalost českého jazyka a kultury u Čechů žijících v zahraničí, a to ve spolupráci s Českými školami bez hranic či jim příbuznými organizacemi, koordinovat a koncepčně sjednocovat jejich činnost, zajišťovat vzdělávání jejich pedagogů.

Dne 30. července 2009 proběhlo v Praze první a dne 2. 8. 2010 druhé mezinárodní setkání všech učitelů a dalších pracovníků Českých škol bez hranic ve světě.

Všechny České školy bez hranic spolu navzájem úzce spolupracují. Spolupráce není založena jen na pravidelné výměně zkušeností, případně pedagogů, školy organizují i společné dlouhodobé projekty jako čtenářské kluby, mezinárodní výtvarné soutěže svých žáků nebo společné letní výtvarně-jazykové tábory v Čechách.

I. 6. Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Spolupráce s rodiči

Systematická práce s rodiči, poradenská činnost, vytváření psychologického zázemí pro bilingvní výchovu je velmi důležitou, ne-li stěžejní součástí práce pedagogů školy.

Vícejazyčná výchova je totiž velmi dlouhý a náročný proces, který se do relativně vysokého věku dítěte (minimálně 10 let) setkává s mnoha úskalími.*

V nejmladší věkové skupině od 18 měsíců do 3 - 4 let se rodiče aktivně zúčastňují výuky, jsou tak pro své děti záchranným bodem v méně známém prostředí, pomáhají jim při některých tvůrčích technikách, mohou jim být příkladem při pohybových a hudebních činnostech. Pro dítě i rodiče je to vzácná chvíle společně stráveného času v prostředí, kde je čeština hlavním komunikačním jazykem.

U starších předškoláků od 4 do 6 let není přítomnost rodiče při aktivitách nutná, naopak v některých případech může narušovat pedagogickou práci a proces učení dítěte. Učitelé zůstávají nicméně i nadále v úzkém kontaktu s rodinou, po každém vyučování jsou připraveni s rodiči promluvit, ti mají možnost s pedagogy diskutovat i během pravidelných telefonických konzultačních hodin. V posledním roce předškolní výchovy mohou rodiče sledovat práci svých dětí prostřednictvím sběrných portfolií, která mapují celoroční činnost dítěte.

Ve školním věku mají rodiče po každém vyučování možnost osobní konzultace s učitelem. Rodičům jsou v pravidelných intervalech dávány shrnuté časově-tématické plány vždy pro nadcházející období, které jim usnadňují orientaci ve výuce. I v tomto věku lze využít pravidelných telefonických konzultačních hodin.

Minimálně jednou ročně je v rámci školní výuky organizována ukázková hodina pro rodiče a děti, která je založena na jejich společné práci, a je tak příležitostí pro rodiče se seznámit s výukovým prostředím, vidět učitele i žáky v akci a zároveň se s dětmi podělit přímo na místě o jejich školní svět.

Rodičům také velmi pomáhá i kontakt s ostatními rodiči, výměna vzájemných každodenních zkušeností.

*** Vícejazyčná výchova** totiž vyžaduje značné úsilí obou rodičů, potažmo celé rodiny. V případě smíšených manželství mohou být partneri vystaveni nepochopení blízkého okolí (partnerovi rodiče, prarodiče, přátelé...). Rodič, který mluví jazykem v dané zemi cizím a zastupuje jeho kulturu, musí také někdy čelit určitému nepřátelskému chování i přímo ze strany svého partnera. Toto nevstřícné chování vzniká z více důvodů: partner, který nemluví tímto druhým jazykem, se naráz ocitne mimo konverzační sféru; může mít strach z toho, že bude ve společnosti vypadat směšně s dítětem, které mluví jinak; může mít strach, že druhý jazyk bude brzdit přirozený vývoj dítěte. Učení druhému jazyku může vnímat jako ztrátu času v zemi, kde se tato znalost jeví nepotřebnou. To se stává obzvláště v případě, kdy se jedná o jazyk zastoupený pouze malým procentem mluvčích na světě (problém je méně vyostřený, je-li druhým jazykem rodiny např. angličtina).

Obtížnost je také dána nedostatkem informací, někdy snad až dezinformacemi, které se mohou rodiče dozvědět od pedagogů běžných školských zařízení v zemi, kde pobývají, občas dokonce od lékařů. Pokud se navíc v průběhu prvních let života dítěte objeví problém s výslovností (například koktání), je jako hlavním viníkem problému velmi často označena vícejazyčná výchova.

Právě proto je nesmírně důležité informovat bilingvní rodiny o výhodách vícejazyčné výchovy, jež jsou jasně prokázány soudobými vědeckými studiemi.

Spolupráce s jinými subjekty

Škola spolupracuje s českými subjekty v zahraničí, jako Českými kulturními centry a jejich knihovnami, též se Zastupitelskými úřady. Dále spolupracuje s institucemi a organizacemi v České republice, zaměřenými na pedagogickou a výchovnou činnost. Vzhledem ke koncepci České školy bez hranic je důležitá spolupráce s českými nakladatelstvími, případně knihovnami.

V zahraničí se spolupráce zaměřuje na subjekty, které se zabývají výukou jazyků či mezinárodními kulturními projekty: zahraniční kulturní centra, mezinárodní školy.

II. CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

II. 1. Koncepce školy

Škola je určena dětem od osmnácti měsíců.

Koncepčně je rozdělena do tří věkových kategorií:

předškolní výchova: a) děti od 18 měsíců do 3 let

b) děti od 3 do 6 let

školní výchova: první a druhý stupeň základní školy

Program „**Brána jazyků otevřená**“ je vzdělávacím programem pro předškolní věk, který připravuje žáky po jazykové stránce na výuku ve věku školním – program „**Do nitra jazyků**“. Nástupní věk osmnáct měsíců byl vybrán z několika důvodů. Množství současných vědeckých studií poukazuje na výhody a přínos výuky jazyků v co nejranějším věku. Je to též věk, kdy je dítě již schopno strávit určitou dobu v kolektivu, kolektiv okolo sebe vnímat a reagovat na něj. V tomto věku se také vytváří první sociální vazby mimo rodinný kruh. Dítě je sice při výuce doprovázeno rodičem či jinou známou dospělou osobou, velice rychle si ale vytváří vztah k učiteli, postupně se začíná zajímat i o své vrstevníky.

Socializační aspekt hraje stěžejní roli. Čeština přestává být omezena na úzké prostředí rodiny (kde navíc často slouží ke komunikaci pouze s jedním jejím členem), nabývá nových funkcí a dítě ji tak snadněji může vnímat jako přirozenou součást svého života. Neméně důležitý je tento raný kontakt pro rodiče. Napomáhá jejich úsilí o vícejazyčnou výchovu, vytváří pro ni potřebné zázemí. Pomáhá též budovat vztah rodič – dítě v češtině, který není v cizojazyčném prostředí samozřejmostí.

Ve věku 3 let je dítě již schopno podstatně větší interakce s kolektivem, postupně se začíná opravdu učit. Z vrstevníků, návštěvníků stejného výukového programu, se stávají kamarádi, na které se dítě těší.

Důraz je od počátku kladen především na rozvoj verbálního vyjadřování dítěte, používána je přímá „bezpřekladová“ metoda (tzv. *total immersion*). Vytvářením různorodých komunikačních situací za pomoci mluveného slova, hudebních a výtvarných podnětů, divadla se dítě učí jazyku naprosto přirozeně a neustále získává podněty k rozšiřování slovní zásoby.

Děti školního věku jsou zapsány ke každodennímu studiu v některé ze základních škol země, kde žijí. Tam se jim dostává plnohodnotného základního vzdělání v cizím jazyce. Česká škola bez hranic se tedy v této věkové kategorii zaměřuje pouze na následující vzdělávací obory: Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět, Dějepis, Výchova k občanství a Zeměpis. Jejím cílem je dále harmonicky rozvíjet řečové dovednosti žáků, a to v mluvené i písemné podobě češtiny, a také jim dát srovnatelné znalosti české kultury, zvláště literatury, struktury českého jazyka, dějin českých zemí, zeměpisu České republiky, národních symbolů, jako mají jejich vrstevníci vyrůstající ve vlasti. Škola usiluje uchovat u těchto dětí pocit příslušnosti k českému národu a zajistit jim vzdělání v oblastech, které školy v zahraničí nemohou poskytnout.

Pravidelná návštěva českého dětského kolektivu též děti vede k uvědomění si určité výjimečnosti, dítě vnímá, že oproti svým vrstevníkům patří navíc do jazykové a tím i kulturně odlišné dětské společnosti, postupně na to začíná být hrdé. Tato skutečnost je velmi důležitá pro jeho další vztah k České republice, k českým kořenům, kultuře a historii.

II. 2. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Vzhledem ke specifickému zaměření České školy bez hranic a jejímu omezenému rozsahu výuky jsou za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami považováni především ti žáci, jejichž znalost češtiny v době nástupu do školy není na takové úrovni, aby se mohli plnohodnotně zúčastnit nabízeného výukového programu.

Při práci s těmito dětmi je nejdůležitější již zmíněná úzká spolupráce pedagogů, žáka a jeho rodičů. Škola se při vytváření správného prostoru pro rozvíjení osobnosti a jazykové vybavenosti každého dítěte vždy opírá o jeho rodinu a klade velký důraz na vzájemnou komunikaci, která je základem úspěšného vzdělávání.

Rodiče, či jiní česky mluvící rodinní příslušníci, mají v takovéto situaci nelehký úkol správného nastavení domácí jazykové výchovy dítěte v (nejméně) dvoujazyčném prostředí. Rodina je u těchto dětí totiž nejdůležitějším a největším zdrojem mluvené češtiny, kterou škola následovně několik hodin týdně rozvíjí a obohacuje.

Děti předškolního věku, které se do výuky zařazují s nedostatečnou jazykovou znalostí, ji v dětském kolektivu a díky používané „bezpřekladové“ metodě většinou během několika měsíců přirozeně doženou.

Žákům 1. a 2. stupně základního vzdělávání s nedostatečnou výchozí jazykovou znalostí škola nabízí speciální výukový program „Čeština jako cizí jazyk“, který jim za pomoci metod běžně užívaných při výuce cizích jazyků umožní rozvinout slovní zásobu na úroveň svých vrstevníků a zařadit se následovně do běžné výuky.

Škola se v rámci svých prostorových, finančních a personálních možností nebrání vzdělávání žáků se zdravotním postižením či znevýhodněním a žáků se sociálním znevýhodněním, tyto situace jsou projednávány vždy individuálně.

II. 3. Začlenění průřezových témat

Průřezová témata se zabývají otázkami a problémy současného světa, jejich prolínání se jednotlivými předměty pomáhá dítěti lépe chápat vzájemné souvislosti. Žák tak získává komplexnější a hlubší znalost problému, který není vytržen z kontextu.

Vzhledem ke specifickému zaměření České školy bez hranic a jejímu omezenému rozsahu výuky jsou okruhy následujících průřezových témat: **Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Výchova demokratického občana** zařazovány do výuky všech předmětů pravidelně, po celou dobu školní docházky.

Tématické okruhy **Osobnostní a sociální výchovy** jsou přirozenou součástí celé výuky. Témata **Environmentální výchovy** a **Mediální výchovy** jsou do výuky zařazovány vždy,

když je to vhodné: při studiu uměleckého nebo naučného textu, v kontextu současných evropských a světových událostí, při vyhledávání informací.

III. UČEBNÍ PLÁN

III. 1. Učební plán pro předškolní výchovu

Vzdělávání probíhá jednou týdně: 1 hodinu (60 minut) pro nejmladší děti do 3 let, od 3 do 6 let nejméně 2 hodiny (120 minut). Ve věkové skupině 3 – 6 let je v závislosti na organizaci školního roku země, kde škola působí, možné vyučovat jeden celý den, čímž se proces získávání a ukotvení českého jazyka usnadňuje a urychluje.

III. 2. Učební plán pro 1. – 5. třídu

Hodinové dotace za týden v ročníku							
Vzdělávací obor	Vyučovací předmět	1. tř.	2. tř.	3. tř.	4. tř.	5. tř.	Celkem
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	7	7	7	7	7	35
Člověk a jeho svět	Můj český svět				1	1	2

Vzdělávací obor „Český jazyk a literatura“: Český jazyk a literatura jsou vyučovány v hodinové dotaci 5 hodin týdně prezenčního studia, doplněné 2 hodinami domácí práce. Vzhledem k tomu, že všichni žáci jsou zároveň zapsáni k denní docházce v některé ze základních škol země, kde žijí, jejich obecné komunikativní kompetence jsou zároveň rozvíjeny i tam.

Vyučovací předmět „Můj český svět“ je vyučován od 4. třídy v dotaci 1 hodiny týdně. Výuka tohoto předmětu může být realizována i v pravidelných výukových blocích, někdy i za pomoci externích spolupracovníků. Velká část tohoto předmětu je vyučována na základních školách, které dítě pravidelně navštěvuje, naše výuka se proto soustředí pouze na specifická témata dotýkající se české společnosti, historie a zeměpisu českých zemí.

III. 3. Učební plán pro 6. – 9. třídu

Hodinové dotace za týden v ročníku						
<u>Vzdělávací oblast</u>	<u>Vzdělávací obor</u>	6. tř.	7. tř.	8. tř.	9. tř.	Celkem
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	nejméně 4	nejméně 4	nejméně 4	nejméně 4	nejméně 16
Člověk a společnost Člověk a příroda	„České země včera a dnes“	1,5	1,5	1,5	1,5	6

Vzdělávací obor „Český jazyk a literatura“: Český jazyk a literatura jsou vyučovány v hodinové dotaci minimálně 4 hodin týdně, každá škola má možnost tuto výuku rozšířit.

Vzdělávací obor „České země včera a dnes“: je vyučován od 6. třídy v dotaci 1,5 hodiny týdně. Výuka tohoto oboru může být, stejně jako na 1. stupni, realizována v pravidelných výukových blocích, někdy i za pomoci externích spolupracovníků. Vzhledem k tomu, že velká část tohoto oboru je vyučována na základních školách, které dítě pravidelně navštěvuje, naše výuka se soustředí pouze na specifická témata dotýkající se české společnosti, historie a zeměpisu českých zemí.

IV. UČEBNÍ OSNOVY

IV. I. PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVA

IV. I. 1. Charakteristika vzdělávacího programu „Brána jazyků otevřená“

Hlavním cílem předškolní výchovy České školy bez hranic je jazyková příprava dětí na školní výuku v češtině.

Základem výuky je vytváření, upevňování a rozvoj slovní zásoby, dále pak vyjadřovacích schopností v českém jazyce na základě přímé zkušenosti dítěte z prostředí ve škole. Důraz je také kladen na spisovnou výslovnost. Dovednosti získané v jazykové výchově tak vytváří předpoklady k úspěšnému dorozumívání s lidmi, k citlivému a esteticky účinnému vnímání okolního světa i sebe sama.

V ostatním rozvoji osobnosti dítěte se opíráme o znalosti a dovednosti, které děti získávají v předškolních zařízeních země, v níž žijí.

Stejně jako později školní výuka i předškolní jazyková výchova doplňuje domácí snahu rodiny, napomáhá rozvoji jazyka nad rámec běžně používané každodenní řeči.

Za pomoci tvořivých her, divadla, pohádek, dětských příběhů, činností hudebních, výtvarných a pohybových se dítě rozvíjí, získává vztah k umění, k přírodě, zkušenosti a dovednosti potřebné k porozumění světa i sebe sama. Celá výuka probíhá výhradně v češtině, na což si

děti velice rychle zvyknou a čeština se stává jejich výhradním komunikačním jazykem nejen s vyučujícími, ale i se spolužáky.

Děti jsou rozděleny do tříd podle věku. V případě nízkého počtu žáků jsou věkové skupiny spojovány. Samostatně jsou ale vždy vyučovány děti nejmladší, tedy od 18 měsíců do 3 let, odděleny zůstávají alespoň po určitou dobu výuky děti ve věku od 5 do 6 let, tedy ty, které se přímo připravují na nástup do 1. třídy a kde se pedagog věnuje vyjma jazykové přípravy i například nácviku správného držení tužky. Děti v tomto věku se též začínají seznamovat s portfolií a jejich funkcí, do výuky začínají být více zařazována vlastivědná témata.

IV. I. 2. Vzdělávací obsah programu „Brána jazyků otevřená“

Výuka čerpá svoji náplň z běžných každodenních situací, odehrává se v rytmu ročních období, tradičních svátků, významných českých výročí. Její nedílnou součástí jsou také tradiční i moderní české pohádky a příběhy pro děti.

Výuka začíná vždy pozdravem, tím může být krátká říkanka nebo rytmická písnička, která se během roku nemění, děti se ji tedy rychle naučí a vnímají ji jako úvod do dne, umožňuje jim se začít soustředit. Každou výukovou hodinu provází ústřední téma, které je rozvíjeno v dílčích činnostech.

V programu každé výukové hodiny je zahrnuta:

Jazyková výchova (JV) - Rozšiřování slovní zásoby za pomoci nejrůznějších her se slovy a písmeny úměrných věku dítěte, paměťových her, poslechu básniček, pohádek; nácvik divadelního představení atd.

Hudební výchova (HV) – České písničky, tance, pro mladší děti pohybové hry spojené s hudbou. Děti se učí hudbu poslouchat a vnímat, jejím prostřednictvím se učí rytmus a melodii, harmonii jazyka. Velice důležité je i rozvoj správného dýchání. Děti používají jednoduché hudební nástroje, ty nejmenší pracují s nástroji Orffova instrumentáře.

Výtvarná činnost (VV) – poskytuje velký prostor pro kreativitu (malba, kresba, koláž, práce s textiliemi a přírodními materiály,...) děti tvoří samy, ale vznikají i společná díla, neodmyslitelnou součástí jsou témata související s českými tradicemi (Vánoce, Velikonoce,...)

Předškolákům je do výuky vhodně zařazována i

Vlastivěda (VL) - Hravou formou děti získávají základní informace o České republice.

Výuka vybírá témata z následujících tématických oblastí:

Já a čas

Já a moje tělo

Já a lidé kolem mě

Já a můj domov

Já a příroda

Já a pohádka

K následným **očekávaným výstupům** naše výuka směřuje, pracujeme s dětmi tak, aby se na konci předškolního období co nejvíce k těmto výstupům přiblížily.

- Poslouchá vyprávění (učitele, ze zvukového nosiče), umí ho převyprávět vlastními slovy, případně jej vyjádřit ilustrací; porozumí slyšenému
- Dívá se na obrázky, vypráví podle nich děj
- Umí pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- Zahraje krátkou scénku podle zadaného tématu
- Umí se domluvit slovy i gesty, improvizovat
- Umí říkadla, rýmovačky, písničky
- Umí utvořit jednoduchý rým
- Chápe jednoduché hádanky, vtipy
- Umí poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma
- Umí rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci
- Umí pozdravit, poděkovat, omluvit se, zeptat se
- Umí vést rozhovor (naslouchat druhým; vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se)
- Umí se v jednoduchých větách vyjádřit samostatně, formuluje vlastní myšlenky a nápady, při vyprávění zapojuje vlastní fantazii
- Je schopno v jednoduchých větách vyjádřit svoje pocity, chápe citová zbarvení slov
- Aktivně používá získanou slovní zásobu ve správných tvarech
- Zajímá se o knihy, zná většinu českých klasických pohádek a příběhů pro děti
- Správně vyslovuje, ovládá dech, tempo i intonaci řeči
- Umí sledovat očima zleva doprava
- Poznává některá písmena a číslice, poznává nejčastěji opakovaná slova jako např. máma, pozná svoje křestní jméno
- Umí sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech
- Umí napsat svoje křestní jméno
- Drží správně tužku

Pro **evaluaci** je velice důležitá vstupní diagnostika. K dalším evaluačním nástrojům patří:

- Pozorování
- Poslech
- Rozhovor
- Analýza mluveného projevu
- Analýza portfolií

IV. II. ŠKOLNÍ VÝUKA

IV. II. 1. VZDĚLÁVACÍ OBLAST JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

IV. II. 1. a) Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace zaujímá klíčové postavení v koncepci České školy bez hranic, je jeho alfou i omegou. Péče o všestranný rozvoj komunikativních dovedností dětí, které žijí ve vícejazyčném prostředí, je hlavním vzdělávacím cílem školy. Hluboká, uvědomělá znalost několika jazyků a jejich kulturních prostředí, rozvíjená od útlého věku, dává žákům schopnost citlivého přístupu k odlišnostem kulturního rázu, učí je vhodně modifikovat své verbální projevy s ohledem na rozmanitost komunikačních situací, pěstuje v nich respekt k jiným lidem a porozumění pro jejich hodnoty, dává předpoklady pro snazší osvojení jiných cizích jazyků. V dnešním globalizovaném světě jsou tyto postoje a dovednosti nejen nezbytným předpokladem uplatnění na trhu práce, ale i prostou podmínkou soužití bez násilných konfliktů. "

Tato vzdělávací oblast se realizuje výlučně v oboru Český jazyk a literatura, neboť kompetence v oblasti dalších jazyků jsou dostatečně rozvíjeny mimo prostředí České školy bez hranic.

IV. II. 1. b) Charakteristika předmětu ČJL

Předmět Český jazyk a literatura stojí v centru pozornosti učitelů, rodičů i žáků a je nejvlastnější příčinou existence školy. V prostředí, kde český živel rozhodně není dominantním, učí žáky poznávat své kořeny, zachovávat si pozitivní vztah k českému jazyku a kultuře, rozvíjet své vyjadřovací schopnosti v tomto jazyce.

Splnění vzdělávacích cílů předmětu český jazyk a literatura je podřízena jak pravidelná školní výuka, tak většina doplňkových aktivit nabízených žákům. Předmět je realizován v časové dotaci 5 hodin týdně prezenčního vyučování a 2 hodin týdně povinné domácí přípravy realizované za asistence rodičů na 1. stupni, na 2. stupni pak v časové dotaci minimálně 4 hodin prezenčního studia. Výsledky domácí přípravy jsou nedílnou součástí portfolia každého žáka, jsou sledovány a vyhodnocovány pedagogy, kteří také dávají rodičům i žákům pravidelnou zpětnou vazbu. Domácí příprava s podporou rodičů je nesmírně důležitým prvkem celé vzdělávací koncepce, neboť v cizojazyčném prostředí je aktivní přístup rodičů *conditio sine qua non* úspěchu žáka. Vzhledem k nízkému počtu žáků ve třídách a skutečnosti, že všichni žáci zároveň navštěvují cizojazyčnou základní školu, jeví se toto rozvržení dostačujícím pro plné zvládnutí výstupů předepsaných Rámcovým vzdělávacím programem.

■

Stěžejní složkou předmětu Český jazyk a literatura je **Komunikační a slohová výchova**. Ústní komunikace je velmi intenzivně rozvíjena již v předškolní přípravě, jež tvoří nedílnou součást koncepce České školy bez hranic. Prioritou práce s žáky školního věku je harmonický rozvoj všech čtyř řečových dovedností, a to hravou a přitažlivou formou, s důrazem na aktivní metody učení.

Od zvládnutí běžných komunikačních situací na prvním stupni (útvary prostěsdělovacího stylu, jednoduchý popis a vyprávění) se přechází na druhém stupni k tréninku ústního i písemného projevu ve složitějších komunikátech. Žáci jsou vedeni k uvědomělému užívání jednotlivých útvarů českého jazyka, ke kultivovanému projevu v češtině, ale také je rozvíjena jejich obecná schopnost účinné komunikace: učí se naslouchat a zdvořile vystupovat, být platným účastníkem diskuse, vhodně argumentovat, hovořit před publikem, přizpůsobit svůj projev adresátovi. Žáci se také učí hodnotit vystupování své a svých spolužáků, neboť pouze přiměřená a nezraňující způsobem podaná kritika vede ke zlepšování výkonů.

Práce s texty nejrůznějšího charakteru, především pak s texty populárně naučnými, zkvalitňuje žákovu znalost českého jazyka, zvyšuje jeho dovednost kriticky nahlížet na text a zpracovat jej pro vlastní potřebu, využívat české prameny pro další studium. Velký důraz na tyto dovednosti jsou kladeny při výuce ostatních předmětů v ČŠBH, žák je však může využít i ve své cizojazyčné škole. Nejen způsobem práce s texty, ale i výběrem témat se tu oblast Jazykové komunikace mísí s oblastmi Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda; tímto způsobem jsou také do předmětu Český jazyk a literatura včleňována průřezová témata Enviromentální výchova, Multikulturní výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Výchova demokratického občana, Osobnostní a sociální výchova.

Po celou dobu školní docházky jsou žáci stimulováni k vyjádření vlastních pocitů, myšlenek, představ, zkušeností, k uvolnění fantazie a verbální hravosti. V nejvyšších ročnících jsou poté podněcováni k uvědomělé tvorbě žánrů uměleckého stylu. Tyto aktivity (mohou mít též podobu dílen psaní, interních projektů či mezinárodních – meziškolních - soutěží) jsou vedeny snahou, aby čeština zůstala pro žáky jazykem plnohodnotným, vnitřně prožitým, v němž umějí vyjádřit i jemné odstíny svého myšlení.

Velký prostor je na druhém stupni věnován médiím. Tímto způsobem se v České škole bez hranic realizuje průřezové téma Mediální výchova. Žáci se učí orientovat v českém mediálním světě, seznamují se s klasiky české žurnalistiky (např. Havlíček, Neruda, Čapek) a v návaznosti na svou cizojazyčnou školní docházku se zdokonalují ve schopnosti rozumně s médii zacházet, nepřeceňovat jejich moc ani ji nepodceňovat, uchovávat si kritický odstup a nezávislé myšlení.

Vzhledem k výjimečné situaci žáků ČŠBH je ve všech ročnících kladen mimořádný důraz na zvládnutí socio-kulturních kompetencí v českém jazyce, na rozvoj a procvičování slovní zásoby a na spisovnou výslovnost, vzhledem k interferenci dalších jazyků. Nezanedbatelnou úlohu hraje také socializační faktor školy, neboť ta je často jediným místem mimo rodinu, kde mohou žáci přirozeně komunikovat v českém jazyce.

■

Velmi důležitou pozici v období povinné školní docházky získává **Jazyková výchova**. Je nezbytným předpokladem ovládnutí spisovné formy jazyka a normativních pravidel psaného projevu. Mluvnicko-lexikální analýza češtiny také umožňuje žákům vyrůstajícím ve vícejazyčném prostředí uvědomit si rozdíly a podobnosti v systémech jazyků, usnadňuje porozumění základům obecných struktur jazykových systémů, a tím rozvíjí kapacitu učít se cizí jazyky a schopnost abstraktního uvažování vůbec.

Je také příležitostí k hlubší úvaze nad přesným významem mnoha běžně užívaných pojmů (národní jazyk, mateřský jazyk, bilingvismus...), k zamyšlení žáka nad jeho vztahem k českému jazyku a českému národu, k uvědomění si vztahů mezi jazyky, k hledání rozdílů a podobností, k otázkám nad vztahem mezi jazykem a kulturou. Tímto způsobem je do výuky opět vtaženo průřezové téma Multikulturní výchovy.

Nelze nicméně zapomínat, že Jazyková výchova je především nástrojem k plnohodnotnému ovládnutí českého jazyka, jejím hlavním cílem je dát žákům znalosti a dovednosti potřebné pro úspěšnou komunikaci v českém jazyce. Je proto realizována v přímé návaznosti na Komunikační a slohovou výchovu, viděna optikou konkrétního využití nabytých znalostí.

Vzhledem ke specifické situaci žáků se velká pozornost věnuje analýze mluvnických a pravopisných chyb (které mohou být často zaviněny neznalostí méně obvyklých slov, nikoliv nepochopením pravidla).

■

Prvotním úkolem **Literární výchovy** je zvládnutí hlasitého i tichého čtení v českém jazyce. Nedílnou součástí je proto práce s porozuměním textu, jeho interpretací. Od zvládnutí samotné techniky čtení (urychlené skutečností, že se žáci zároveň tyto techniky učí v cizojazyčné základní škole) se proto rychle přechází ke čtení s porozuměním. Důraz je opět kladen na aktivní metody učení, žáci jsou motivováni k četbě různorodých textů a velký prostor je věnován jejich osobní interpretaci přečteného, přeformulování stěžejních myšlenek. Vzhledem k omezenému kontaktu s českým prostředím je četba pro žáky nenahraditelným zdrojem živého, bohatého jazyka, zároveň se také může stát motivací, proč češtinu dále rozvíjet. Velký prostor je proto přímo ve vyučování věnován i četbě uměleckých textů (Dílna čtení minimálně v 6. a 7. ročníku), škola nabízí žákům tituly k domácí četbě, a to buď ze svých zdrojů nebo ve spolupráci s českými kulturními institucemi v zahraničí. Žáci se od nejnižších ročníků učí si samostatně vybírat knihy podle svých zálib, aby pro ně byla četba v češtině potěšením.

Především na 2. stupni se pozornost věnuje cílenému rozvoji čtenářských strategií. Ty jsou sice rozvíjeny i v cizojazyčných školách, často však žáci nejsou schopni převést tyto obecné dovednosti z jednoho jazyka do druhého. Žáci se také postupně seznamují s různými žánry a formami literární, divadelní a filmové tvorby, tříbí svůj vkus, učí se rozeznávat kvalitu uměleckého díla, emocionálně jej prožít i analyzovat. Ve vyšších ročnících získávají přehled o vývoji české literatury a znalostí nabytých v cizojazyčné škole využijí k uvedení českých literárních směrů a proudů do kontextu evropské a světové literatury.

Podle pokynů učitele si žáci vedou záznamy o individuální četbě, a to buď formou čtenářských deníků, nebo v portfoliích. Tvůrčími způsoby je zpracovávána i společná četba v hodinách (ilustrace k textu, dramatizace, domýšlení příběhu, převyprávění obsahu z jiného úhlu pohledu, podvojný deník apod.). Rozmanité přístupy mají za cíl umožnit každému žáku text co nejúplněji pochopit, prožít, zpracovat, zároveň jsou takto znovu vytvářeny příležitosti k písemnému či ústnímu vyjádření v českém jazyce.

Velmi často se Literární výchova prolíná se vzdělávací oblastí Člověk a jeho svět a Umění a kultura (ta není Školou bez hranic samostatně realizována, dostává se však pravidelně ke slovu právě při tvůrčí práci s texty a v mimoškolních projektech). Výběrem textů a metod práce s nimi lze do výuky zařadit všechna průřezová témata (Osobností a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova, Environmentální výchova). Cíle literární výchovy mohou být naplňovány i za pomoci externistů a vnějších podnětů, např. ve spolupráci s knihovny a představiteli českého knižního průmyslu.

IV. II. 1. c) Výchovné a vzdělávací strategie předmětu vedoucí k budování a rozvíjení:

1) kompetencí k učení

- Komunikační a slohovou výchovu spojujeme s osobními tématy žáků a aktuálními událostmi.
- Při přípravě a tvorbě žakovských projevů vycházíme ze zmapování tématu prostřednictvím vhodných metod (rozhovory, brainstorming, myšlenková mapa...).
- Prostřednictvím portfolií vedeme žáky, aby si dokumentovali svůj dlouhodobý vývoj.
- Klademe velký důraz na domácí přípravu, posilujeme vědomí odpovědnosti žáků za vlastní učení.
- Vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce i práce spolužáků.
- Vytváříme příležitosti k práci se slovníky a jazykovými příručkami.
- Ve výuce rozvíjíme i paměťové učení – žáci se učí z paměti řady důležité pro zvládnutí pravopisu a mluvnice (např. vyjmenovaná slova, slovní druhy), memorují literární texty.

2) kompetencí k řešení problémů

- Společně s žáky vytváříme efektivní algoritmy pro řešení problémů gramatiky (určování slovních druhů, mluvnických kategorií...).
- V dialogu s rodiči učíme žáky hledat individuální způsoby řešení jejich výjimečné jazykové situace.
- Pomáháme žákům v jejich snaze najít účinné využití pro svůj bilingvismus.
- Podporujeme žáky k samostatnému uměleckému projevu. (účast v mezinárodních soutěžích a projektech).
- Učíme žáky vyrovnávat se samostatně s dlouhodobými úkoly (portfolio, čtenářské deníky).

3) kompetencí komunikativních

- Vedeme žáky k tomu, aby se vyjadřovali srozumitelně (ústně i písemně) s ohledem na adresáta, cíl i okolnosti projevu.
- Ve výuce klademe důraz také na vzájemnou komunikaci mezi žáky, a to i v rámci různých tříd.
- Vedeme žáky k prezentaci svých názorů a postojů prostřednictvím mluvních cvičení na vybraná témata z jejich každodenního života, referátů o četbě. V následné diskusi žáci dostávají příležitost naučit se obhajovat své názory a hodnotit obsah i formu těchto vystoupení.
- Vedeme žáky k vhodnému a uměřenému používání komunikačních technologií.

4) kompetencí sociálních a personálních

- Vytváříme učební situace, při nichž si žáci vzájemně pomáhají při osvojování i opakování učiva.
- Vedeme starší žáky k péči o mladší spolužáky, a to jak při společné výuce, tak v době přestávky.
- Vychováváme žáky k respektu k odlišnosti, dbáme, aby nevhodně nekomentovali práci nebo názory ostatních.
- Umožňujeme žákům vyjadřovat své pocity, city, dojmy a nálady, a to prostřednictvím psaných i mluvních cvičení.

- Vedeme žáky k respektování vzájemně dohodnutých pravidel při různých činnostech.

5) kompetencí občanských

- Učíme žáky vhodnou formou obhajovat svůj názor a zároveň poslouchat názory jiných.
- Vedeme žáky k reflexi vybraných společenských problémů v rámci mluvních cvičení.
- Prostřednictvím volby textových podkladů rozvíjíme u žáků pocit národní hrdosti a zájem o Českou republiku, úctu ke kulturním tradicím lidstva a k rozvoji přírodních hodnot.

6) kompetencí pracovních

- Zapojujeme žáky do přípravy školních projektů.
- Učíme žáky vyrovnávat se samostatně s dlouhodobými úkoly (portfolio, čtenářské deníky).
- Učíme žáky hodnotit svoji práci i práci ostatních přiměřeně a bez zraňujících poznámek.
- Různými formami seznamujeme žáky s rozmanitými profesemi - napomáháme jim tak vytvořit si představu o volbě jejich vlastní životní cesty.

IV. II. 1. d)

VZDĚLÁVACÍ OBSAH PŘEDMĚTU ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

1. STUPEŇ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

1. období

1. ročník

<i>Očekávané výstupy na konci 1. ročníku</i>	<i>Učivo</i>
1. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA	
Žák vědomě usiluje o výslovnost hlásek a běžných hláskových skupin obvyklou v češtině.	Výslovnost
Žák dbá na správné umístování slovního přízvuku.	Výslovnost
Žák aktivně reaguje na mluvené i písemné pokyny přiměřené složitosti.	Věcné naslouchání a čtení
Žák se účinně dorozumí v základních komunikačních situacích ve škole.	Pozdrav, oslovení, omluva

Žák se srozumitelně vyjadřuje o svých zážitcích a nápadech.	Vyjadřování závislé na komunikační situaci
Žák si s pomocí učitele a spolužáků osvojuje nová slova a učí se je smysluplně používat.	Vyjadřování závislé na komunikační situaci
Žák vědomě dodržuje základní hygienické návyky při psaní, používá je i v situacích, kdy není kontrolován.	Správné sezení, držení psacího náčiní, hygiena zraku
Žák dbá na čitelnost a úhlednost psaného projevu.	Technika psaní
2. JAZYKOVÁ VÝCHOVA	
Žák správně píše tvary velkých tiskacích písmen a číslic.	Tiskací písmo velké, číslice
Žák správně píše tvary malých i velkých psacích písmen abecedy, správně je spojuje.	Psací písmo velké a malé
Žák opisuje slova a jednoduché věty, přepisuje je z tiskací podoby do podoby psací.	Psací a tiskací písmo, tečka, čárka, vykřičník, otazník Slovo, věta
Žák jednoduše písemně zaznamenává své myšlenky.	Psaní Slovo, věta
3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA	
Žák jednoduchým způsobem (slovně, obrázkem) vyjádří své pocity ze slyšeného literárního textu.	Zážitkové naslouchání
Žák nahlas čte s porozuměním jednoduchý text, reprodukuje jej vlastními slovy, jednoduše vyjádří své pocity z četby, z ilustrace k ní.	Hlasité čtení Tvořivé činnosti s literárním textem
Žák domýšlí jednoduchý příběh podle ilustrací a vypráví jej.	Tvořivé činnosti s literárním textem
Žák se orientuje v jednoduchých dětských textech, vyhledává v nich požadované údaje.	Řádek, odstavec, stránka
Žák recituje krátkou báseň.	Přednes vhodných literárních textů
Žák si v rámci společné četby čte texty z dětských časopisů.	Zážitkové čtení

2. ročník

<i>Očekávané výstupy na konci 2. ročníku</i>	<i>Učivo</i>
1. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA	
Žák pečlivě vyslovuje, dbá na spisovnou výslovnost všech hlásek a obvyklých hláskových skupin.	Výslovnost
Z hlediska slovní zásoby a gramatické správnosti žák vědomě usiluje o vyjadřování obvyklé v češtině, vyhýbá se kalkům.	Vyjadřování závislé na komunikační situaci
Žák se srozumitelně vyjadřuje o svém denním životě, běžných událostech a své rodině.	Vyjadřování závislé na komunikační

	situaci
Žák aktivně reaguje na ústní projev učitele i svých spolužáků, umí pokládat otázky.	Aktivní naslouchání
Žák zdvořilým způsobem zahájí dialog.	Oslovení, zahájení dialogu
Žák se účinně dorozumí v základních komunikačních situacích, a to v ústní i písemné podobě.	Prosba, vzkaz, blahopřání
Žák ovládá strukturu jednoduché korespondence, umí napsat adresu, zformuluje stručný text.	Adresa, pozdrav z prázdnin, blahopřání (písemný projev)
Žák čte plynule krátké texty, vyhledává v nich požadované údaje.	Praktické čtení
2. JAZYKOVÁ VÝCHOVA	
Žák zná pořadí písmen v české abecedě, umí řadit slova podle abecedy a vyhledat slovo v abecedním seznamu.	Abeceda
Žák rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, správně píše skupiny dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě mimo morfologický šev.	Hlásky a písmena, písmeno ě
Žák v písemném projevu bezchybně označuje délku samohlásek v obvyklých českých slovech, včetně rozdílu ú/ů.	Krátké a dlouhé samohlásky
Žák odůvodňuje a správně píše i/y po tvrdých a měkkých souhláskách, uvědoměle při psaní volí mezi dvojicí párových souhlásek.	Souhlásky tvrdé, měkké, párové
Žák člení slova na hlásky a slabiky, správně vyslovuje dvojhlásky a slabikotvorné souhlásky, dbá na správné dělení slov na konci řádku.	Hlávka, slabika, slovo Dvojhlásky au, ou; slabikotvorné souhlásky
Žák nachází vztahy mezi předloženými slovy, umí vytvářet vlastní příklady.	Slova souřadná, nadřazená a podřazená
Žák třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc. Rozlišuje čtyři slovní druhy v základním tvaru.	Podstatná jména, slovesa, předložky, spojky
Žák odůvodňuje a správně píše velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování. Graficky označuje začátek a konec věty. Rozlišuje druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové a zvukové prostředky.	Věta Jména obecná a vlastní
Žák rozezná větu jednoduchou od souvětí. Umí spojit dvě věty do souvětí jednoduchými spojkami.	Věta jednoduchá, souvětí, spojky
3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA	
Žák čte tiše s porozuměním jednoduchý text, reprodukuje jej vlastními slovy.	Tiché čtení Volná reprodukce textu
Žák jednoduchým způsobem (slovně, obrázkem, dramatizací) vyjádří své pocity z četby.	Tvořivé činnosti s literárním textem, dramatizace
Žák domýšlí jednoduchý příběh, ústně prezentuje své nápady.	Tvořivé činnosti

	s literárním textem
Žák rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších.	Základní literární pojmy (spisovatel, básník, báseň verš, rým)
Žák výrazně recituje krátkou báseň.	Přednes vhodných literárním textů.
S pomocí učitele nebo knihovníka si žák vybírá knihy ke čtení – podle ilustrací, námětu (případně známého autora).	Základní literární pojmy (kniha, čtenář, ilustrace)

3. ročník

<i>Očekávané výstupy na konci 3. ročníků</i>	<i>Učivo</i>
1. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA	
Žák pečlivě vyslovuje, opravuje svou nedbalou nebo nesprávnou výslovnost.	Výslovnost
V krátkých mluvených projevech žák správně dýchá a volí vhodné tempo řeči.	Základy techniky mluveného projevu
Z hlediska slovní zásoby, gramatické správnosti a kultury mluveného projevu se žák vyjadřuje v podstatě spisovně, volí vhodné verbální i nonverbální prostředky.	Vyjadřování závislé na komunikační situaci, mimojazykové prostředky řeči
Na základě vlastních zážitků tvoří krátké mluvené projevy.	Mluvený projev
Žák zdvořilým způsobem zahájí i ukončí dialog.	Základní komunikační pravidla
Žák se účinně dorozumí v základních komunikačních situacích, a to v ústní i písemné podobě.	Pozvánka, omluvenka
Žák jednoduše popisuje jemu známé předměty a děje.	Popis statický a dynamický
Žák seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh.	Vyprávění
2. JAZYKOVÁ VÝCHOVA	
Žák porovnává významy slov, přemýšlí o vhodnosti slov užitých ve vybraných textech. Nabytých poznatků vědomě využívá při vlastním jazykovém projevu.	Slova jednoznačná a mnohoznačná, slova citově zabarvená, slova spisovná a nespisovná, synonyma a opozita
Žák vyhledá v textu slova příbuzná.	Slova příbuzná
Žák odůvodňuje a správně píše i/y po obojetných souhláskách.	Vyjmenovaná slova
Žák porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost.	Podstatná jména, přídavná jména, slovesa a příslovce
Žák rozlišuje slovní druhy v základním tvaru.	Slovní druhy ohebné a neohebné
Žák umí určit a pojmenovat základní mluvnické kategorie u podstatných jmen a sloves.	Číslo, pád a rod podstatných jmen Osoba, číslo, čas

Žák užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves.	Číslo, pád a rod podstatných jmen Časování sloves v přítomném, minulém a budoucím čase
Žák spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojujícími výrazy.	Věta jednoduchá a souvětí Spojky
3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA	
Žák čte ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku.	Zážitkové čtení, technika čtení
Žák jednoduchým způsobem (slovně, obrázkem, dramatizací) vyjádří své pocity z četby.	Tvořivé činnosti s literárním textem, dramatizace
Žák domýšlí jednoduchý příběh, písemně prezentuje své nápady.	Tvořivé činnosti s literárním textem
Žák odlišuje pohádku od ostatních vyprávění.	Základní literární pojmy Staré české báje a pověsti
Žák přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu básně přiměřené věku.	Přednes vhodných literárních textů
Žák si víceméně samostatně vybírá knihy ke čtení. S individuálně přečtenými texty pracuje tvořivě podle pokynů učitele.	Zážitkové čtení Tvořivé činnosti s literárním textem
Žák prostým způsobem seznámí ústně spolužáky s dojmy ze své individuální četby.	Tvořivé činnosti s literárním textem

2. období

4. ročník

<i>Očekávané výstupy na konci 4. ročníku</i>	<i>Učivo</i>
1. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA	
Žák rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost, v oficiálním styku vyslovuje spisovně.	Výslovnost
V mluveném projevu žák volí náležitou intonaci a větný přízvuk.	Základy techniky mluveného projevu
V dialogu s dospělými i svými vrstevníky žák vyjadřuje své názory, ale také naslouchá svému partnerovi.	Základní komunikační pravidla
Žák umí vést telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku.	Mluvený projev – základní komunikační pravidla
Žák dokáže ústně i písemně zformulovat jednoduchou zprávu a oznámení.	Zpráva, oznámení
Žák umí vyplnit jednoduché tiskopisy.	Tiskopisy
Žák písemně popisuje věci, osoby a obvyklé činnosti. Sám si zvolí plán popisu, usiluje o jeho dodržení.	Popis věci, osoby, pracovního postupu (písemný projev)

Žák rozliší základní fáze narativního textu, dokáže sestavit osnovu.	Vyprávění, osnova Obrázková osnova, pohádka
Žák sestaví jednoduchý dopis, dbá na jeho formální strukturu.	Dopis (písemný projev)
Žák čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas, reprodukuje jejich obsah svými slovy.	Věcné čtení
Žák rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává.	Výklad, výpisky
2. JAZYKOVÁ VÝCHOVA	
Žák rozumí pojmu „národní jazyk“, vysvětluje svůj vztah k jazykům, s nimiž přichází do kontaktu.	Národní jazyk
Žák porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová. Takto postupuje i při svém jazykovém projevu, především písemném.	Slova jednovýznamová a vícevýznamová, synonyma a opozita, slova spisovná a nespisovná, slova citově zabarvená, slova souřadná, nadřazená a podřazená
Žák rozlišuje ve slově kořen, část předponovou a příponovou. Rozpozná slova příbuzná.	Stavba slova, slova příbuzná
Žák odůvodňuje a správně píše skupiny hlásek bě/bje, pě, vě/vje, mě/mně.	Pravopis skupin bě/bje, pě, vě/vje, mě/mně
Žák rozezná předponu a předložku, předložky píše odděleně.	Předložky a předpony
Žák píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách.	Vyjmenovaná slova a jejich slova příbuzná
Podstatná jména s běžnými koncovkami žák přiřazuje ke vzorům, vytváří gramaticky správné tvary, píše správně i/y v koncovkách. Nabytých znalostí využívá ve svém mluveném i psaném projevu.	Skloňování podstatných jmen
Žák určuje základní mluvnické kategorie u sloves, vytváří požadované tvary. Nabytých znalostí využívá ve svém mluveném i psaném projevu.	Slovesa: osoba, číslo, způsob a čas Jednoduché a složené slovesné tvary, infinitiv
Žák vyhledá ve větě základní skladební dvojici, zvolí spisovnou koncovku slovesa (včetně pravopisu i/y v koncovce slovesa v přítomném a minulém čase).	Shoda přísudku s podmětem (podmět vyjádřený, ne několikanásobný)
Odlíší větu jednoduchou a souvětí, v prostších souvětích určí počet vět a doplní čárky.	Věta jednoduchá a souvětí, spojky
3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA	
Při hlasitém čtení a přednesu literárních textů žák vědomě usiluje vyjádřit svoji interpretaci textu.	Hlasitá četba, přednes
Kombinací verbálních a neverbálních prostředků žák zaznamenává své dojmy z četby.	Zážitkové čtení Tvůrčí práce s textem

Žák vytváří hypotézy nad neúplným textem, jednoduchým způsobem argumentuje.	Tvořivá práce s textem
Žák rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů.	Rozpočítadlo, hádanka, říkanka
Žák rozpozná bajku, svými slovy vyjádří její ponaučení.	Bajka
Žák natolik ovládá narativní strukturu pohádky a bajky, že sám může tvořit vlastní jednoduché verze těchto žánrů.	Pohádka a bajka Tvořivá práce s textem
Žák si samostatně vybírá knihy ke čtení, pracuje přitom s para-textovými informacemi.	Zážitkové čtení Základní literární pojmy
Žák si vede stručné a pravidelné záznamy o četbě.	Práce s literárním textem, čtenářský deník
Na základě písemného, předem připraveného podkladu žák seznámí ústně spolužáky s dojmy ze své individuální četby.	Zážitkové čtení Tvořivá práce s literárním textem

5. ročník

<i>Očekávané výstupy na konci 5. ročníku</i>	<i>Učivo</i>
1. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA	
Žák rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost, vhodně ji užívá podle komunikační situace.	Výslovnost
V mluveném projevu žák volí náležitě pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru.	Základy techniky mluveného projevu
Žák umí vést dialog: vyjadřuje se zdvořile, naslouchá svému partnerovi a nechává jej domluvit.	Základní komunikační pravidla
Píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry.	Inzerát, odpověď na inzerát
Žák rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě.	Reklama
Žák píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché dopisy a e-maily.	Dopis, e-mail (písemný projev)
Žák sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti.	Vyprávění, osnova
Při popisu žák postupuje přehledně a systematicky, dbá na přesnost vyjádření.	Popis (písemný a ústní projev)
Žák čte s porozuměním přiměřeně náročné texty, vyhledává v nich požadované informace, formuluje otázky k tématu.	Věcné čtení a naslouchání
Žák posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení.	Věcné čtení a naslouchání
Žák reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta.	Výklad, věcné čtení a naslouchání
2. JAZYKOVÁ VÝCHOVA	
Žák vnímá relativitu pojmu „mateřský jazyk“, vysvětluje vztahy mezi jazyky, s nimiž přichází pravidelně do kontaktu.	Národní jazyk, mateřský jazyk

Žák rozlišuje ve slově kořen, předponu, příponu a koncovku. Rozpozná slova příbuzná, a to i v případě souhláskových alternací.	Stavba slova, slova příbuzná
Žák odůvodňuje a správně píše souhláskové skupiny na styku předpony nebo přípony a kořene slova.	Souhláskové skupiny na styku předpony nebo přípony a kořene slova
Přídavná jména žák přiřazuje ke vzorům, vytváří gramaticky správné tvary, píše správně i/y v koncovkách. Nabytých znalostí využívá ve svém mluveném i psaném projevu.	Skloňování přídavných jmen (vzory mladý, jarní)
Žák vyhledá v textu zájmena, určí jejich druh. Aktivně ovládá skloňování osobních zájmen 1. a 2. osoby, zvrátneho zájmena se. Nabytých znalostí využívá ve svém mluveném i psaném projevu.	Druhy zájmen Skloňování zájmen já, ty, my, vy, se
Žák vyhledá v textu číslovky, určí jejich druh. Aktivně ovládá skloňování číslovek dva, dvě, tři, čtyři, pět. Nabytých znalostí využívá ve svém mluveném i psaném projevu.	Druhy číslovek Skloňování číslovek dva, dvě, tři, čtyři, pět
Žák rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary.	Slova spisovná a nespisovná, plnovýznamové slovní druhy
Žák vyhledává základní skladební dvojici a v neúplně základní skladební dvojici označuje základ věty.	Věta jednoduchá, podmět a přísudek
Žák zvládá základní příklady syntaktického pravopisu.	Shoda přísudku s holým podmětem
Žák odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí.	Věta jednoduchá a souvětí
Žák užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby je obměňuje.	Věta jednoduchá a souvětí Spojky, spojovací výrazy
Žák v textu rozpozná přímou a nepřímou řeč, umí graficky správně vyznačit přímou řeč ve vlastním písemném projevu.	Řeč přímá a nepřímá
3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA	
Žák diskutuje se spolužáky a s učitelem o svém způsobu hlasité četby nebo přednesu literárního textu.	Hlasitá četba, přednes
Žák vytváří smysluplné, odůvodnitelné hypotézy nad neúplným literárním textem.	Tvořivá práce s literárním textem
Žák rozpozná povídku, odliší ji od jiných jemu známých literárních žánrů.	Povídka Literární druhy a žánry
Žák volně reprodukuje obsahy epických textů, zamýšlí se nad chováním postav a srovnává se svoji osobní zkušeností.	Tvořivá práce s textem
Žák převypráví přečtený příběh z úhlu pohledu jiné postavy.	Tvořivá práce s textem
Žák zná základní pojmy divadelního světa.	Divadelní představení, herec, režisér
Při jednoduchém rozboru literárních textů žák vhodně používá elementární literární pojmy.	Literární druhy a žánry Výrazové prostředky literatury - přirovnání
Žák si vede pravidelné záznamy o četbě podle struktury předepsané učitelem.	Práce s literárním textem, čtenářský deník
Na základě písemného, předem připraveného podkladu žák seznámí ústně spolužáky s dojmy ze své individuální četby, zhodnotí, v čem by kniha mohla být pro spolužáky přínosná.	Zážitkové čtení Tvořivá práce s literárním textem

2. STUPEŇ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

6. ročník

<i>Očekávané výstupy na konci 6. ročníku</i>	<i>Učivo</i>
1. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA	
Žák udržuje s mluvčím vhodný kontakt očima, nonverbálně vyjadřuje svůj zájem o sdělení.	Naslouchání
Žák naslouchá tak, aby mohl vlastními slovy zopakovat vyslechnuté, umí dát najevo, jak sdělení porozuměl.	Naslouchání
Žák využívá základů studijního čtení – vyhledá v textu klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytváří k němu otázky.	Základy studijního čtení
Žák vytváří k textu stručné poznámky a výpisky.	Základy studijního čtení
Žák zpracuje jednoduchý text do podoby referátu a s oporou o text jej přednese ostatním spolužákům.	Referát s oporou v textu
Při mluveném projevu žák zřetelně vyslovuje, mluví přiměřeně hlasitě a přiměřeně rychle.	Zásady kultivovaného projevu
Při mluveném i písemném projevu žák zohlední adresáta projevu (mladší spolužák, vrstevník; posluchač znalý, či neznalý problematiky).	Zásady komunikace
Žák používá jednoduché techniky k zaznamenání myšlenek (myšlenková mapa, volné psaní).	Příprava komunikátu
Žák rozlišuje hrubou a čistou verzi, hrubou verzi přepracovává a vylepšuje.	Příprava komunikátu
V písemném projevu žák člení text v souladu s jeho logickou strukturou na odstavce.	Členění písemného projevu
Žák souvisle vypravuje příběh, dodržuje časovou posloupnost, pro vyjádření napětí využívá kratších vět a přechodu z minulého času do přítomného.	Vypravování
Žák přesně popisuje, používá přehledné kompozice, s rozmyslem vybírá vhodná přídavná jména.	Popis
Žák rozliší soukromý a oficiální dopis, této skutečnosti přizpůsobí své vyjádření.	Dopis
S cílem informovat výstižně a stručně žák formuluje zprávy a oznámení, zvládá jednoduchou grafickou úpravu oznámení (pozdávka).	Zpráva, oznámení
2. JAZYKOVÁ VÝCHOVA	
Žák vyhledává a ověřuje ve Slovníku spisovné	Obecné poučení o jazyce

češtiny význam slov, kterým nerozumí.	- jazykové příručky
Žák samostatně vyhledává v Pravidlech českého pravopisu nebo ve Slovníku spisovné češtiny pravopis slov.	Obecné poučení o jazyce - jazykové příručky
Ve spolupráci se spolužáky se žák orientuje v úvodní části Pravidel českého pravopisu s pravopisnými pravidly, vyhledává v nich potřebná poučení a aplikuje je na jednodušší případy probíraného učiva	Obecné poučení o jazyce - jazykové příručky
Žák odliší jazykové projevy realizované spisovným a nespisovným jazykem.	Obecné poučení o jazyce - spisovné a nespisovné útvary českého jazyka
Žák spisovně vyslovuje běžně užívaná česká slova, ve svých mluvených projevech správně používá přízvuk a větnou intonaci.	Zvuková stránka jazyka – spisovná výslovnost, slovní přízvuk, větná intonace
Žák správně čte zdvojené souhlásky a píše správně a se zdůvodněním běžná slova se zdvojenými souhláskami	Zvuková a psaná podoba slov - výslovnost a pravopis zdvojených souhlásek
V písemném projevu žák uplatňuje poznatky lexikálního pravopisu nabytého v nižších ročnících.	Zvuková a psaná podoba slov - vyjmenovaná slova (včetně slov příbuzných), pravopis skupin bě/bje, pě, vě/vje, mě/mně, pravopis souhláskových skupin na styku předpony nebo přípony a kořene slova
Žák píše správně, případně i se zdůvodněním slova s předponami s-, z- a vz-	Zvuková a psaná podoba slov – přepony s-, z- a vz-
Žák rozliší slova příbuzná a různé tvary téhož slova; v řadě slov najde slovo s odlišným kořenem.	Nauka o slovech a tvoření slov – slova příbuzná a tvary slov; stavba slova
Žák pomocí vhodných morfémů vytváří slova příbuzná a rozumí jejich významu	Nauka o slovech a tvoření slov – slova příbuzná, obohacování slovní zásoby
K jednodušším odvozeným slovům žák vyhledá slova základová a provede slovotvorný rozbor.	Nauka o slovech a tvoření slov – slovotvorný rozbor
Žák vědomě rozvíjí svou slovní zásobu vyhledáváním významů slov, kterým nerozumí.	Nauka o slovech a tvoření slov – individuální slovní zásoba, slovníky
Žák přiřazuje slova ke slovním druhům, a to v závislosti na jejich konkrétním užití ve větě.	Tvarosloví – slovní druhy
Žák tvoří spisovné tvary ohebných slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci; u jmen a sloves určuje základní mluvnické kategorie.	Tvarosloví – pád, číslo, rod u jmen; osoba, číslo, způsob a čas u sloves
Žák rozliší a pojmenuje podstatná jména abstraktní a konkrétní, obecná a vlastní, seznámí se s podstatnými jmény pomnožnými, hromadnými a látkovými.	Tvarosloví – podstatná jména
Žák používá správné tvary přídavných jmen, včetně tvarů při stupňování, na základě určení jejich druhu správně píše s pomocí jejich vzorů koncovky přídavných jmen.	Tvarosloví – přídavná jména (vzory mladý, jarní, otcův, matčin)
Žák vyhledá v textu zájmena, používá jejich spisovné tvary a určí jejich druh a správně a se	Tvarosloví - zájmena

zdůvodněním píše stejně znějící tvary zájmen (<i>my/mi, mně/mě</i>).	
Žák vyhledá v textu číslovky, používá jejich spisovné tvary a určí jejich druh, prostřednictvím pravopisu rozliší číslovky základní a řadové zapsané číslicí, ujasní si rozdíly v použití základních a řadových číslovek v češtině a v jiných jazycích.	Tvarosloví - číslovky
Žák vytváří spisovné tvary sloves způsobu oznamovacího, rozkazovacího i podmiňovacího.	Tvarosloví - slovesa
Žák vyhledá základní větné členy, určí jejich druh.	Skladba - podmět (holý, rozvitý, nevyjádřený, několikanásobný) a přísudek (slovesný, jmenný se sponou, jmenný bez spony).
Žák vytváří otázky, jimiž se přesně doptává na okolnosti doplňující obsah věty, přehledně graficky zobrazuje syntaktické vztahy.	Skladba - skladební dvojice, rozvíjející větné členy, větný člen řídicí a závislý
Žák píše správně koncovky přičestí minulého i v jednodušších případech shody přísudku s několikanásobným podmětem.	Skladba - shoda přísudku s podmětem
Žák rozliší větu jednoduchou a souvětí, ve větě jednoduché i v souvětí vyhledá (a sám aktivně používá) nejobvyklejší spojovací výrazy.	Skladba - věta jednoduchá, souvětí
Žák v textu rozpozná přímou a nepřímou řeč, převádí ji z jedné formy do druhé, umí graficky správně vyznačit přímou řeč ve vlastním písemném projevu, dbá přitom na rozdíly ve psaní uvozovek v češtině a v jiných jazycích.	Skladba – přímá a nepřímá řeč
3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA	
Žák čte plynule, výrazně a s porozuměním (nahlas i potichu) přiměřeně náročné umělecké i populárně naučné texty, recituje vhodné umělecké texty.	Technika čtení s porozuměním, recitace
Žák si vybírá přiměřeně náročné knihy různých žánrů, které mu přinášejí zážitky z četby, zaznamenává si písemně své dojmy z četby podle předem stanovené struktury.	Zážitkové čtení, čtenářské dílny, čtenářský deník / zápisky v portfoliu
Žák se orientuje v dětském oddělení knihovny školy či Českého centra.	Knihovna
Žák souvisle reprodukuje přečtený text, propojuje jej s vlastní životní, čtenářskou a jinou kulturní (filmovou, divadelní ...) zkušeností, diskutuje o přečteném.	Reprodukce a interpretace přečteného textu
Žák vysvětlí a posoudí jednání hrdinů uměleckého díla	Literární postava
Žák vyjádří časovou i kauzální následnost jednotlivých epizod literárního díla	Kompozice literárního díla
Žák vyhledá hlavní myšlenku textu a stručně ji shrne (s použitím klíčových slov z textu), odliší důležité (hlavní) sdělení od dílčích informací.	Čtenářské strategie - shrnování

Žák klade otázky zodpověditelné přímo z textu.	Čtenářské strategie – kladení otázek
Žák rozpozná, co mu nedává smysl, odhaduje význam neznámých slov (ze stavby slova, z kontextu), vyjasňuje si význam neznámých slov pomocí dalších zdrojů (slovníků, internetu...).	Čtenářské strategie – vyjasňování
Žák formuluje, jak se bude text dále vyvíjet (obsah, dějová linie), předpovědi vývoje textu zdůvodňuje vodítky z textu, svou čtenářskou nebo životní zkušeností.	Čtenářské strategie - předjímání
Žák vysvětlí, čím se vyznačuje próza, poezie a drama; rozpozná epické a lyrické části literárního díla.	Próza, poezie, drama Epika a lyrika
Žák na základě přečtené pohádkové knížky a vlastní (čtenářské, divácké – film, televize) zkušenosti zobecní znaky pohádek a rozezná klasickou a moderní pohádku	Klasická a moderní pohádka
Žák posoudí, které části vybraných pověstí vycházejí z historické skutečnosti.	Pověst
S využitím dějepisných informací žák vytvoří vlastní mýtus, který bude vysvětlovat nevysvětlitelný jev.	Báje, mýtus
Na základě poznatků z rozboru klasických a moderních bajek žák vytvoří jednoduchou prozaickou bajku.	Bajka
Žák při rozboru básní používá elementární literární pojmy (sloka, verš, rým), rozpozná rým sdružený, střídavý a obkročný, sám je dokáže využít ve vlastních rýmovačkách.	Sloka, verš, rým
Žák rozpozná baladu a její žánrové určení zdůvodní jejími typickými znaky.	Balada
Žák s porozuměním používá pojmy ze světa divadla a filmu (monolog, dialog, scénické poznámky, dramaturg, scénárista, režisér, kameraman, klapka, animace, premiéra, repríza, derniéra).	Svět divadla a filmu
Žák porovná část původního textu a jeho adaptace ve scénáři.	Adaptace literárního díla

7. ročník

<i>Očekávané výstupy na konci 7. ročníku</i>	<i>Učivo</i>
1. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA	
Při naslouchání žák udržuje s mluvčím nonverbální kontakt, vhodným způsobem jej vybídne k pokračování.	Naslouchání
Žák vlastními slovy shrne projev jiného mluvčího, z vyslechnutého vybírá bez zkreslení podstatné myšlenky.	Naslouchání

Žák v textu vyhledává klíčová slova, výstižně reprodukuje hlavní myšlenky, vypíše informace, jež ho zaujaly.	Základy studijního čtení
Žák si připraví podklady pro svůj ústní projev – osnovu, potřebné poznámky.	Mluvený projev
Při mluveném projevu žák uměřeně gestikuluje, používá vhodné mimiky.	Zásady kultivovaného projevu
Žák s rozmyslem používá jednoduché metody k písemnému uspořádání svých myšlenek (volné psaní, myšlenková mapa)	Příprava komunikátu
Žák při výstavbě svého projevu, psaného i mluveného, vědomě dodržuje logický postup (časový, či příčinný).	Příprava komunikátu
Žák si při diskusi ujasňuje téma či smysl diskuse, neodbíhá od tématu, navazuje na myšlenky druhých.	Diskuse
Žák vhodným způsobem prezentuje před spolužáky výsledky své nebo skupinové práce, používá k tomu předem připravené psané texty na flipu či tabuli.	Diskuse, mluvený projev
Žák do prezentace skupinové práce následně nevnáší své (ve skupině neprodiskutované) nápady.	Diskuse, mluvený projev
V písemném projevu žák člení text na odstavce a používá i jiných způsobů jeho členění, v textu psaném na počítači vhodně používá různých velikostí i druhů písma.	Členění písemného projevu
Žák uspořádaně popisuje vzhled svých přátel, příbuzných a známých, používá výstižné názvy vlastností, ustálené obraty a přirovnání.	Charakteristika
Žák napíše jednoduchou žádost spojenou s aktuální potřebou třídy či školy	Žádost
Žák na základě informací nalezených na internetu sestaví strukturovaný životopis slavné osobnosti.	Strukturovaný životopis
Žák samostatně připraví výtah jednoduchého populárně naučného textu a přednese jej spolužákům jako referát.	Výtah, referát
Žák rozpozná jednoduché případy manipulativní komunikace.	Reklama
Žák rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení, dokáže popsat své city, pocity, nálady.	Objektivní a subjektivní sdělení
2. JAZYKOVÁ VÝCHOVA	
Žák promyšleně využívá slovníků a Pravidel českého pravopisu k vyhledávání významu slov a ověření si správného pravopisu.	Obecné poučení o jazyce - jazykové příručky
Žák rozumí pojmu „národní jazyk“, chápe relativitu termínu „mateřský jazyk“. Umí vysvětlit svůj vztah k českému jazyku a národu.	Obecné poučení o jazyce – - čeština jazyk národní, jazyk mateřský
Žák spisovně vyslovuje a píše bez chyb běžná slova cizího původu.	Zvuková a psaná podoba slov - výslovnost a pravopis slov cizích slov

Žák píše správně, případně i se zdůvodněním, zvuková homonyma s předponou s-, z-.	Zvuková a psaná podoba slov - předpony s-, z-, (vz-)
Žák hledá, formuluje a jednoduše definuje věcné významy slov.	Nauka o slovech a tvoření slov - slovo a sousloví, polysémie
Žák vyhledá termíny v odborném textu z různých oblastí.	Nauka o slovech a tvoření slov - názvosloví
Žák obměňuje slova neutrální slovy citově zabarvenými a opačně.	Nauka o slovech a tvoření slov - slova citově zabarvená
K různým slovům žák uvádí synonyma i antonyma, uvede příklad homonym.	Nauka o slovech a tvoření slov - synonyma, homonyma, antonyma
Žák uvede příklady různých způsobů obohacování slovní zásoby.	Nauka o slovech a tvoření slov - tvoření nových slov, přejímání slov z cizích jazyků a z jiných vrstev slovní zásoby
Žák rozezná slova odvozená a složená a zkratky, uvede, jak tato slova vznikla.	Nauka o slovech a tvoření slov - tvoření slov odvozováním, skládáním a zkracováním
Žák k odvozeným podstatným jménům přidá další slova odvozená stejným způsobem – pomocí stejných předpon nebo přípon.	Nauka o slovech a tvoření slov - odvozování podstatných jmen
Žák přechyluje správným způsobem podstatná jména.	Nauka o slovech a tvoření slov - přechylování podstatných jmen
Žák odvozuje z podstatných jmen jména přídavná a slovesa.	Nauka o slovech a tvoření slov - odvozování přídavných jmen a sloves
Žák správně dělí slova na konci řádku, respektuje při tom kořeny slov a způsob jejich vytvoření (dává přednost nedělení slov).	Nauka o slovech a tvoření slov - skladba slova, dělení slov na konci řádku
Žák uvede, jak vznikly složeniny.	Nauka o slovech a tvoření slov - složená slova
Žák dešifruje běžně užívané zkratky a zkratková slova.	Nauka o slovech a tvoření slov - zkratky, zkratková slova
Žák se ve svých projevech vědomě snaží vyvarovat nadbytečného používání ukazovacích zájmen.	Tvarosloví - ukazovací zájmena
Žák rozezná slovesa v činném a trpném rodu, vzájemně je převádí z jednoho rodu do druhého.	Tvarosloví - rod činný a trpný
Žák určuje a pojmenovává ve větách základní a rozvíjející větné členy; přehledně graficky vyznačí syntaktickou strukturu věty.	Skladba - rozvíjející větné členy: PK (Sh, Nesh), PT, PU (m, zp, míry, č, přípustky, příčiny, účelu, podmínky)
3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA	
Žák čte přiměřeně náročné umělecké i populárně naučné texty, porovnává je se svými zkušenostmi, využívá je jako podporu pro svou argumentaci.	Čtenářské dílny
Žák vytváří poznámky, výpisky k textům, zaznamenává si písemně své dojmy z četby.	Čtenářský deník / zápisky v portfolio
Žák výrazně a s prožitkem čte před publikem vhodné umělecké texty.	Výrazný přednes

Žák rozezná dějovou linii či jinou souvislost jednotlivých informací a stručně ji shrne, člení text (promluvu) na menší části a shrnuje jednotlivé informace.	Čtenářské strategie - shrnování
Žák klade otázky k textu: rozlišuje otázky zodpověditelné přímo z textu a otázky zodpověditelné s využitím dalších zdrojů.	Čtenářské strategie – kladení otázek
Žák rozpozná, co mu nedává smysl, volí s rozmyslem strategie vyjasňování.	Čtenářské strategie - vyjasňování
Pomocí předvídání se žák lépe a rychleji orientuje v textu (v promluvě).	Čtenářské strategie - předjímání
Žák vysvětlí jednání hrdinů, jeho příčiny, mluví o jejich pocitech a citech, porovnává jednání hrdinů textů ze svými zážitky a zkušenostmi.	Literární postava
Žák vyjádří následnost dílčích epizod příběhu, nebo vztahů mezi postavami prostřednictvím grafických schémat.	Kompozice literárního díla, literární postava
Při rozboru textu žák používá jednoduché literární pojmy.	Epika, lyrika, drama, balada, sloka, verš, rým, refrén
Žák vyhledává v textu obrazná vyjádření, sám je využívá pro obohacení svých projevů.	Metafora, personifikace
Žák napíše text, v němž použije přísloví a rčení.	Lidová slovesnost, přísloví a rčení
Žák převádí jednoduché texty z prozaické podoby do podoby dramatu.	Proza, drama
Na příkladech komiksu žák doloží typické znaky tohoto žánru.	Komiks, nadsázka
Na příkladech detektivky žák doloží typické znaky tohoto žánru.	Detektivka
Žák vysvětlí, co je úkolem jednotlivých profesí divadelního a filmového týmu.	Dramaturg, scénograf, choreograf, osvětlovač, nápověda, klapka, střihač
Žák využívá inspirace z přečtených textů k tvorbě vlastních literárních pokusů.	Vlastní tvorba

8. ročník

<i>Očekávané výstupy na konci 8. ročníku</i>	<i>Učivo</i>
1. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA	
Žák naslouchá s cílenou pozorností, je přístupný názorům a námětům jiných, upírá svoji pozornost i na nonverbální sdělení.	Naslouchání
Žák při naslouchání poskytuje mluvčímu dostatečnou zpětnou vazbu, verbálním i nonverbálním způsobem.	Naslouchání, verbální a nonverbální komunikace
Žák samostatně zpracovává přiměřeně náročné texty: vytváří k nim otázky a stručné poznámky; vypíše si informace, s nimiž chce dále pracovat.	Základy studijního čtení
Žák se účinně a kultivovaně dorozumívá, využívá jazykové prostředky vhodné pro danou komunikační situaci s ohledem na adresáta, na situaci i účel projevu, zvažuje vhodnou délku	Zásady kultivovaného projevu

svého projevu.	
Při připraveném ústním projevu žák využívá vhodných jazykových i neязыkových prostředků k upoutání pozornosti, dodrží požadovaný čas.	Zásady kultivovaného projevu
Žák promyšleně používá jednoduché metody k písemnému uspořádání svých myšlenek (volné psaní, myšlenková mapa, vhodná symbolika, piktogramy).	Příprava komunikátu
Žák při výstavbě svého projevu vědomě dodržuje předem připravený vhodný postup (časový, či příčinný).	Příprava komunikátu
Žák k oživení svých projevů používá rčení, přirovnání, přísloví a pořekadla.	Příprava komunikátu
Žák člení text na odstavce a používá i jiných způsobů jeho členění, v textu psaném na počítači vhodně používá různých velikostí i druhů písma, použije i desetinné členění textu.	Členění písemného projevu
Žák věcně a podle pravidel diskutuje, rozvíjí myšlenky druhých, vyjádří i obhájí svůj vlastní názor, trpělivě a věcně ho vysvětluje.	Diskuse
Žák kultivovaně prezentuje výsledky své nebo skupinové práce (a to i před posluchači z jiných tříd), vybírá k tomu vhodné prostředky včetně multimediálních.	Mluvený projev
Žák při popisu věci, krajiny, či události, k nimž má pozitivní vztah, používá vhodných obrazných vyjádření (přívlastků, přirovnání, personifikace, metafory), vyjádří vjemy různých smyslů.	Subjektivní popis
Žák výstižně charakterizuje vzhled i vlastnosti zvolených literárních postav, rozlišuje mezi charakteristikou vnější, vnitřní, přímou a nepřímou.	Charakteristika literárního hrdiny
S pomocí učebnice a jednoho dalšího zdroje žák zpracuje výklad z učební látky vybraného předmětu, přednese jej spolužákům.	Výklad, výtah, citace zdroje
Žák věcně a srozumitelně vysvětluje své názory na aktuální problémy, které se ho týkají, vyjádří i své postoje, svou úvahu podpoří vhodnou argumentací.	Úvaha
Žák při rozboru mediálních textů rozliší bulvární (zábavní) prvky od prvků informativních.	Výstavba mediálního textu, manipulativní komunikace
Žák v textu odliší informaci a reklamu, popis skutečného a fiktivního života (mediální zkratky a stereotypy), rozpozná mediální zjednodušení.	Výstavba mediálního textu, manipulativní komunikace
Žák vyhodnotí svůj text i text (a mluvený projev) svých spolužáků na základě dodaných kritérií, sám se podílí na formulaci indikátorů dobré písemné práce.	Kritéria hodnocení
2. JAZYKOVÁ VÝCHOVA	
Žák nalézá v projevu prvky různých vrstev jazyka (slang, argot...) a pro oživení svého spisovného jazykového projevu je ve vhodných situacích uvědoměle používá.	Obecné poučení o jazyce - spisovné a nespisovné útvary českého jazyka
Žák rozezná prvky obecné češtiny i nářečí, převádí text z nespisovné podoby do podoby spisovné.	Obecné poučení o jazyce - spisovné a nespisovné útvary českého jazyka
Žák v hrubých rysech (s využitím pochopení kontextu)	Obecné poučení o jazyce

přeloží jednoduchý slovenský a polský text do češtiny.	- západoslovanské jazyky
Na příkladech v textu žák dokládá různé způsoby obohacování české slovní zásoby.	Nauka o slovech a tvoření slov – odvozování, skládání (složenina nevlastní a vlastní), zkracování (iniciálová zkratka, zkratkové slovo), přejímání slov
Žák vysvětlí nejběžněji používaná přenesení významu i nejběžnější frazémy, sám je používá.	Nauka o slovech a tvoření slov – metafora, metonymie, frazém
Žák rozumí slovům cizího původu (vědomě se opírá o svoji znalost jiných jazyků) a nahrazuje je synonymními slovy domácími,	Nauka o slovech a tvoření slov – slova přejatá
Žák samostatně používá slovníky pro určení či zpřesnění významu slova.	Nauka o slovech a tvoření slov – synonyma, antonyma, homonyma; jazykové slovníky
Žák používá správný pravopis častých vlastních jmen a názvů, správné psaní velkých písmen v méně běžných typech si ověřuje v Pravidlech českého pravopisu.	Zvuková a psaná podoba slov – psaní velkých písmen
Žák skloňuje běžně užívaná slova přejatá a cizí vlastní jména významných osobností.	Tvarosloví – skloňování slov přejatých a cizích vlastních jmen
Žák rozezná u sloves slovesný vid, vytváří vidové dvojice sloves a slovesa s různou násobeností děje.	Tvarosloví – slovesný vid, vidové dvojice, násobenost děje
Žák s pomocí rozvíjejících větných členů a vedlejších vět zpřesňuje a obohacuje obsah sdělení	Skladba - PK (Sh, Nesh), PT, PU (m, zp, míry, č, přípustky, příčiny, účelu, podmínky), doplněk - větné členy holé, rozvité, několikanásobné
Žák nahrazuje větné členy vedlejšími větami a naopak.	Skladba - VV podmětová, předmětová, přívlastková a příslovečná (stejných druhů jako u VČ)
Žák ve větách a souvětích vyhledává spojovací výrazy a místa, kde se klade čárka, využívá synonymních spojovacích výrazů	Skladba - spojky, vztažná zájmena, vztažná příslovce
Žák rozezná věty podle členitosti, vědomě využívá jednočlenných vět pro zvýšení spádu u souvislého vypravování.	Skladba – věty dvojčlenné a jednočlenné
Žák v psaných projevech využívá různých možností zápisu přímé řeči.	Skladba – přímá řeč
3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA	
Žák čte plynule, výrazně, s prožitkem a s porozuměním	Čtení s porozuměním, recitace

(nahlas i potichu) přiměřeně náročné texty, zvládá základy studijního čtení, výrazně a s prožitkem recituje vhodné umělecké texty	
Žák diskutuje o textu, jednoduše a srozumitelným způsobem prezentuje svou interpretaci textu.	Interpretace textu, diskuse
Žák ve svých zápiscích využívá výpisků, cituje zajímavé myšlenky, sepíše i jednoduchý obsah textu.	Čtenářský deník / zápisky v portfolio
Žák vysvětlí příčiny jednání postav, popíše jejich pocity, rozlišuje jejich jednání a úmysly, porovná jednání postav textů se svými zážitky a zkušenostmi.	Literární postava
Žák vyjádří následnost dílčích epizod příběhu, nebo vztahů mezi postavami prostřednictvím grafických schémat a diagramů.	Kompozice literárního díla
Žák při rozboru textu používá jednoduché literární pojmy.	Satira, ironie, sarkasmus, parodie, karikatura symbol, hyperbola
Žák rozezná různé žánry literatury, na různých ukázkách určí jejich typické znaky.	Povídka, román, cestopis, epigram
Žák určí typické znaky legendy, odliší ji od pověstí.	Legenda
Žák pojmenuje a vyhledá typické znaky kroniky a eposu.	Kronika, epos
Žák se seznamuje s nejvýznamnějšími díly a autory české literatury od počátků do XIX. století, reprodukuje texty vybraných ukázek, vyjadřuje, jak na něj zapůsobily, čím jsou aktuální, porovnává jejich vyznění se svými zkušenostmi, srovnává s díly světové literatury, které zná z prostředí mimo České školy bez hranic.	Dějiny starší české literatury
Žák využívá inspirace z přečtených textů k tvorbě vlastních literárních pokusů.	Vlastní tvorba

9. ročník

<i>Očekávané výstupy na konci 9. ročníku</i>	<i>Učivo</i>
1. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA	
Žák citlivě reaguje na projev jiných mluvčích, je pozorný k jejich názorům; ve své zpětné vazbě vhodně a srozumitelně vyjádří, jak slyšenému porozuměl.	Naslouchání
Žák vnímá také neverbální sdělení mluvčích, uvědomuje si případný rozpor mezi verbálním a neverbálním sdělením, usiluje o vcítění se.	Verbální a nonverbální komunikace, výchova k empatii
Využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky; výpisky nebo výtah z přečteného textu.	Základy studijního čtení
Žák se účinně, výstižně a kultivovaně dorozumívá, s ohledem na cíl projevu, jeho adresáta i na situaci cíleně využívá vhodné jazykové prostředky a vybírá vhodnou formu projevu.	Zásady kultivovaného projevu
V mluveném projevu připraveném i improvizovaném	Zásady kultivovaného projevu

žák vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči.	
Žák si před vypracování své práce způsobem, který mu vyhovuje, shromáždí potřebné podklady a promyslí si strukturu svého projevu.	Příprava vlastního projevu
K oživení svých projevů žák promyšleně používá různých vrstev jazyka.	Příprava vlastního projevu
Žák přehledným způsobem člení text, používá úměrně vhodných formátů.	Členění písemného projevu
Žák věcně a podle pravidel diskutuje, rozvíjí myšlenky druhých, vyjádří i obhájí svůj vlastní názor, trpělivě a věcně ho vysvětluje, počítá s tím, že výsledkem diskuse nemusí být vždy shoda, řídí diskusi spolužáků.	Diskuse
Žák vhodným způsobem prezentuje výsledky své nebo skupinové práce (a to i před cizími posluchači), vybírá k tomu adekvátní prostředky včetně multimediálních.	Mluvený projev
Žák samostatně připraví a s oporou o text přednese referát na přidělené téma.	Referát
Žák rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení, u vybraných textů určí komunikativní záměr autora, rozlišuje mezi úvahou a výkladem. Sám napíše jednoduchou úvahu na blízké téma.	Výklad, úvaha
Žák zná základní typy sdělovacích prostředků, názvy a zaměření největších českých tištěných médií a celostátních televizních kanálů; zahraničnímu mluvčímu umí podat základní informaci o české mediální sféře a naopak.	Sdělovací prostředky
Žák rozlišuje základní rubriky denního tisku, rozpozná obvyklé útvary publicistického stylu (zpráva, oznámení, komentář, reportáž, interview, fejeton). Zná nejméně dva významné české autory fejetonů (Jan Neruda, Karel Čapek).	Útvary publicistického stylu
Žák ve skupině odhaluje typické postupy mediálních sdělení, rozezná prostředky vedoucí k větší zábavnosti textu v českých novinách a časopisech pro dospívající, srovnává s obdobnými francouzskými médii.	Výstavba mediálního textu
Žák rozpozná jednoduché případy manipulativní komunikace, rozpozná její jazykové i mimojazykové prostředky, rozeznává skryté významy a záměry autora.	Manipulativní komunikace
Na základě svého převyprávění děje divadelní hry, filmu nebo knihy žák komentuje rozdíl mezi vyprávěním prostým a uměleckým. Sám se pokusí o různé vyprávění téhož příběhu.	Vypravování v umělecké oblasti
Žák v různých zdrojích vyhledá ukázky funkčních stylů a doloží jejich typické znaky.	Funkční styly
Žák ve skupině vytvoří vhodná kritéria a ukazatele k posouzení úrovně jazykového projevu, vyhodnotí podle nich svůj vlastní text i texty svých spolužáků, také jejich mluvené projevy.	Kritéria hodnocení
2. JAZYKOVÁ VÝCHOVA	

Žák vysvětlí základní důvody a způsob vývoje češtiny, srovná s vývojem jazyka země, v níž žije; rozezná podobnost češtiny a francouzštiny s jinými evropskými jazyky.	Obecné poučení o jazyce - indoevropský a praslovanský původ českého jazyka, původ evropských jazyků, jazykové rodiny
Žák ve svých projevech vědomě využívá paralingvistických prostředků řeči	Zvuková stránka jazyka - melodie a tempo řeči, hlavní a vedlejší přízvuk, příklonka, větný přízvuk
Žák v textu rozezná slova zastarávající i nově vytvořená, význam neznámých slov odhaduje podle kontextu, znalosti jiných jazyků nebo hledá ve slovníku.	Nauka o slovech a tvoření slov - archaismy, historismy, neologismy
Žák rozumí způsobům obohacování české slovní zásoby a využívá je i ve svých projevech	Nauka o slovech a tvoření slov - obohacování slovní zásoby, aktivní a pasivní slovní zásoba
Žák vědomě a vhodně používá frazémů, zejména nejobvyklejších rčení a přísloví.	Nauka o slovech a tvoření slov - metafora, metonymie, frazém
Žák samostatně a pravidelně používá slovníky pro určení významu slova, jeho stylové charakteristiky nebo citového zabarvení.	Nauka o slovech a tvoření slov – práce se slovníky
Žák správně třídí slovní druhy, určí mluvnické kategorie ohebných slov ve větě, tvoří spisovné tvary slov (včetně běžných přejatých) a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci.	Tvarosloví – souhrnné opakování
Žák vyjadřuje vhodným způsobem významové vztahy – slučovací, odporovací, stupňovací, vylučovací, příčinné (důvodové) a důsledkové mezi HV, rozšíří větu jednoduchou na souvětí s požadovaným vztahem.	Skladba – souvětí souřadné
Žák rozšíří větný člen na člen několikanásobný s požadovaným vztahem.	Skladba – vztahy mezi několikanásobnými větnými členy
Žák vyjádří složité jevy a vztahy mezi nimi prostřednictvím různých synonymních prostředků, převádí jeden způsob vyjádření v synonymní vyjádření jinými prostředky (větný člen ve vedlejší větě, podřadné souvětí v souřadné a naopak) a vědomě z nich volí s ohledem na cíle projevu a na jeho pestrost	Skladba – synonymní vyjádření skladebních vztahů
Žák rozpozná a cíleně používá jednočlenné věty slovesné i neslovesné	Skladba – jednočlenné věty
Žák prostřednictvím přístavkové konstrukce vyjádří totožnost (i v psaném projevu), rozezná použití přístavku ve větě.	Skladba – přístavkové konstrukce
Žák rozezná nejčastější zvláštnosti ve stavbě věty a vhodně je používá.	Skladba - oslovení, samostatný větný člen, elipsa, vsuvka
Žák používá správného syntaktického pravopisu, správně používá i složitější pravidla shody přísudku s několikanásobným podmětem, používá správnou interpunkci ve větě jednoduché i v souvětích	Skladba - shoda, interpunkce
Žák vhodně propojuje jednotlivé věty a souvětí v	Skladba

rozsáhlejším souvislém textu, vytváří souvislé texty v souladu se zásadami českého slovosledu.	- výstavba textu, aktuální členění výpovědi, činitelé uspořádání slov v české větě – významový, mluvnický, zvukový jádro a východisko výpovědi
3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA	
Žák čte plynule, výrazně, s prožitkem a s porozuměním (nahlas i potichu) přiměřeně náročné texty všech žánrů, využívá promyšleně postupů studijního čtení; výrazně a s prožitkem recituje vhodné umělecké texty.	Čtení s porozuměním, výrazný přednes
Žák diskutuje o textu, jednoduše a srozumitelným způsobem prezentuje svou interpretaci textu, domýšlí možné varianty jeho pokračování, uceleně a srozumitelně reprodukuje přečtený text.	Interpretace textu, diskuse
Žák argumentuje, proč považuje přečtenou knihu za hodnotné, nebo naopak konzumní dílo.	Kýč, konzumní literatura
Žák si systematicky vede poznámky o přečtených knihách a výpisky z nich, formuluje dojmy z četby, z návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	Čtenářský deník / zápisky v portfolio
Žák rozliší v textu všeobecně platná fakta od názorů jeho autora a jednotlivých postav textu, vysvětlí motivy a příčiny jednání postav, jejich názory i pocity porovnává se svými emocemi, rozlišuje jejich jednání a úmysly, porovnává jednání postav se svými zážitky a zkušenostmi.	Literární postava
Žák jednoduše popíše strukturu (vědomě vybírá nejvhodnější formu vyjádření – jazykové, obrázkové, lineární, rozvětvené, složitěji strukturované – prvků textu nebo vztahů mezi postavami a ději v textu) a jazyk literárního díla, při rozboru textu využívá základní literární pojmy.	Kompozice literárního díla (motiv, anafora, epifora, apostrofa, asociace, kontrast)
Žák rozpozná základní rysy výrazného individuálního autorského stylu.	Autorský styl
Žák rozezná různé žánry literatury, na různých ukázkách určí jejich typické znaky.	Pásmo, epitař, memoáry, biografie, autobiografie, reportáž, fejeton
Žák s porozuměním používá pojmy ze světa divadla a filmu.	Jeviště, rampa, dekorace, nápověda..., dějství, výstupy, scény, forbína
Žák porovnává ztvárnění stejného tématu v literárním, dramatickém a filmovém zpracování.	Adaptace literárního díla
Žák si z různých zdrojů opatří dostupné informace o autorovi, uměleckém směru..., rozezná dostatečné množství nalezených informací (vyhodnocuje důvěryhodnost a použitelnost jednotlivých zdrojů), podstatné z nich smysluplně zpracuje a zaznamená (včetně mediální podoby) a předá je ostatním, a to v	Referáty o literární historii

souvislostech s informacemi, které znali již dříve.	
Žák se seznamuje s nejvýznamnějšími díly a autory české literatury XX. století, reprodukuje texty vybraných ukázek, vyjadřuje, jak na něj zapůsobily, čím jsou aktuální, porovnává jejich vyznění se svými zkušenostmi, využívá znalostí o světové literatuře nabytých mimo prostředí České školy bez hranic.	Dějiny české literatury 20. století (anarchismus, poetismus, surrealismus, socialistický realismus, postmoderna)
Žák využívá inspirace z přečtených textů k tvorbě vlastních literárních pokusů.	Vlastní tvorba

IV. II. 2. VZDĚLÁVACÍ OBLASTI ČLOVĚK A JEHO SVĚT, ČLOVĚK A SPOLEČNOST, ČLOVĚK A PŘÍRODA

IV. II. 2. a) CHARAKTERISTIKA VZDĚLÁVACÍ OBLASTI

Vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda není zapotřebí v ČŠBH realizovat v úplné podobě, neboť všichni žáci plní zároveň povinnou školní docházku v jiném školním zařízení, nejčastěji v některé z místních státních škol. ČŠBH tak zde pouze doplňuje výuku a výchovu zahraniční školy, a to v tématech, která nejsou v zahraničí součástí standardního kurikula.

Obecně lze říci, že v kontextu ČŠBH je tato vzdělávací oblast zaměřena na pěstování citového vztahu k českému prostředí, na rozvíjení schopnosti dětí se v tomto prostředí pohybovat, rozumět mu a cítit se v něm dobře.

Vzhledem k specifickým potřebám vícejazyčných žáků je vzdělávací oblast Člověk a jeho svět úzce spjata s vzdělávací oblastí Jazyk a jazyková komunikace. Obě oblasti jsou na sobě závislé: soustavná práce s jazykem umožní žákům porozumět textům, se kterými budou pracovat; prostřednictvím těchto textů žáci rozvíjejí svoji slovní zásobu a jsou vedeni k psanému a mluvenému projevu v češtině. Obě oblasti jsou spojeny četnými texty s obdobnými tématy. Je též velmi důležité do výuky začlenit hodiny zaměřené na znalost české terminologie a pravidelně ověřovat, zda žáci rozumějí výrazům, které učitel používá.

Počet žáků se může výrazně lišit podle tříd, škola má proto možnost spojit jich několik dohromady. I forma výuky je volitelná - lze vyučovat například prostřednictvím bloků, tedy spojením několika hodin dohromady ve větších časových intervalech. Na základě možností pedagogického sboru lze též libovolně kombinovat a propojovat výuku dějepisu, zeměpisu a výchovy k občanství.

Učitel může metodiku přizpůsobit zvykům dané země, aby tak byla pro jeho žáky výuka srozumitelnější. Při zasazování českých reálií do širšího evropského a světového kontextu používá učitel pro srovnání vhodných příkladů ze země, kde škola působí, a opírá se o znalosti žáků nabytých v cizojazyčné škole. Tento způsob výuky může být zároveň přínosem pro český didaktický výzkum, který tak může být obohacen o zahraniční poznatky.

IV. II. 2. b) Výchovné a vzdělávací strategie předmětu vedoucí k budování a rozvíjení:

1) kompetencí k učení

- a. Výuku dějepisu a zeměpisu propojujeme s aktuálním děním - teoretické znalosti žáků jsou doplněny o konkrétní příklady a vedou k lepšímu pochopení současného světa.
- b. Žáci využívají pro přípravu domácích úkolů různých pramenů: literatury, internetu, rozhovorů s rodiči, atd., naučí se tak pracovat s těmito zdroji.
- c. Žáci jsou vedeni k samostatnému myšlení a práci s textem.
- d. Dějepis a zeměpis českých zemí vždy zasazujeme do širšího evropského a světového kontextu.

2) kompetencí k řešení problémů

- a. Učíme žáky srovnávat různé dokumenty a informace, naučit se propojit jednotlivé pracovní listy.
- b. Vedeme žáky k tomu, aby si uměli učivo schematicky znázornit do různých forem dokumentů (grafů, tabulek, mapek) a lépe si ho tak zapamatovali.
- c. Žáci se učí třídit informace z různých zdrojů a mít na ně kritický názor.

3) kompetencí komunikativních

- a. Vedeme žáky k tomu, aby volili vhodné termíny při popisu historických a zeměpisných jevů.
- b. Vedeme žáky k tomu, aby ve výuce opakovaně používali nová slova, která se naučili, a tím si je lépe zapamatovali.
- c. Učíme žáky převyprávět text vlastními slovy a podpořit tak jejich schopnost zapamatovat si nejdůležitější informace.
- d. Dbáme na to, aby se žáci naučili logicky formulovat své myšlenky v písemném i ústním projevu.

4) kompetencí sociálních a personálních

- a. Vedeme žáky k tomu, aby hledali společně odpovědi na otázky k výuce a aby respektovali názory druhých.
- b. Dbáme na to, aby starší žáci byli vzorem pro mladší žáky, a to po stránce jazykové i personální.
- c. Vedeme žáky k tomu, aby byli schopni vyslechnout názor ostatních, polemizovat s nimi a hájit svůj názor.

5) kompetencí občanských

- a. Dbáme na to, aby si žáci uvědomovali své občanské povinnosti a rozuměli jejich významu pro fungování státu.
- b. Vedeme žáky k ochraně českého a evropského kulturního dědictví.
- c. Žáci si uvědomují principy vývoje demokratické společnosti.
- d. Zprostředkováním informací o jejich vlasti vedeme žáky k tomu, aby si uvědomovali, že historie českých zemí je součástí jejich identity.
- e. Žáci si ve výuce osvojí obecně užívané termíny a znají symboly českého státu, se kterými se setkají v běžném životě.

Vyučovací předmět Můj český svět

1. období

V 1. období (tj. 1.- 3. třída) není vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** vydělena z učebního programu, nerealizuje se jako samostatný učební předmět. Přesto je však součástí školního života: nejméně třikrát do roka jsou organizována projektová odpoledne, která formou hry, výtvarných či hudebních aktivit seznamují žáky s reáliemi českých zemí. Podle možností školy také žáci navštěvují výstavy a jiné dětem srozumitelné akce organizované zástupci českého státu v zahraničí či samotnou ČŠBH, při mimoškolních akcích si připomínají tradiční lidové svátky a zvyky.

Nejsoustavnější přípravu však žáci nižších ročníků dostávají v předmětu Český jazyk a literatura. Výběr textů ve všech složkách předmětu je směřován k českému prostředí a s texty se pracuje tak, aby se žákům vždy přiblížil i obsah. Ve 3. třídě je do literární výchovy zařazena četba českých pověstí a bájí. Cíleně se také rozvíjí slovní zásoba ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět (určování času, názvy měsíců a ročních období, názvy rostlin, živočichů...).

2. období

Ve 2. období (tj. 4. a 5. třída) je zaveden předmět „Můj český svět“, který vychází ze vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět. Tento předmět se dále dělí na dvě volně propojitelné části: **Místo, kde žiji – Místo, odkud pocházím** (Zeměpis) a **Lidé a čas** (Dějepis). Vyučuje se 1 hodinu týdně nebo ve vícehodinových blocích. Žáci tu poznávají minulost a současnost českých zemí. Objevují světově proslulé pamětihodnosti Prahy, ale také ostatní regiony České republiky, často v úzké návaznosti na vlastní cesty do ČR a na místa, kde žijí jejich příbuzní. Učí se orientovat na mapě České republiky, znát názvy a umístění největších českých pohoří, nížin, řek a dalších vodních ploch, sídel. Seznamují se s nejdůležitějšími momenty českých dějin, s významnými osobnostmi naší země, s nejslavnějšími historickými památkami, poznávají symboly české státnosti.

Znalost zeměpisných, dějepisných a kulturních reálií je viděna v první řadě jako nezbytná podmínka účinné a všestranné komunikace v češtině. Bez ní by žáci ani v dospělém věku pravděpodobně nerozuměli mnoha narážkám v českých médiích, byli by ochuzeni o humor typu Divadla Járy Cimrmana, obtížně by se orientovali v organizaci života české společnosti. Učivo se zde prolíná také s jazykovou výchovou – je třeba ověřit, zda žáci znají českou terminologii, která se objevuje na zeměpisných mapách. Pro děti v ČR je toto samozřejmostí, ti kdo žijí dočasně nebo trvale v zahraničí, však například nemusejí vědět, jak se česky řekne Švýcarsko.

Práce s žáky v tomto předmětu však také dává možnost pěstovat v nich národní cítění a hrdost. Učit se jazyk tak malého státu, jako je ČR, není vždy viděno příslušníky majoritní společnosti jako smysluplné: zde si žáci mohou uvědomit, že i malé země mají světu co

nabídnout, že i zde jsou místa, která vyhledávají turisté z velkých zemí, že i zde se rodí světově proslulé osobnosti.

Citový vztah k ČR je rozvíjen také způsobem práce v tomto předmětu: vychází se z prožitku každého žáka, jeho osobních vazeb ke konkrétním místům a lidem v ČR, rodinné historii. To vše mu pomáhá uvědomit si, že země, o níž se učí a jejímž jazykem mluví, je součástí jeho osobního světa.

Zároveň je tento předmět příležitostí ukázat žákům, jaké bohatství jim přináší příslušnost ke dvěma či více jazykovým a kulturním zónám. Srovnáváním a propojováním historických, zeměpisných a kulturních informací si žáci jednak tříbí své myšlení a rozšiřují celkové znalosti o světě, především se pak učí toleranci, respektu, nadhledu a vzájemné úctě (průřezové téma „Multikulturní výchova“).

Žáci se dozvědí také základní informace o politickém systému ČR, a to z praktických důvodů (vědět, na jakou instituci se mají kdy obracet) a také z výchovných – úcta k demokracii a k občanské odpovědnosti.

Vyučovací předmět „Můj český svět“		
OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	UČIVO	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
Na konci 4. ročníku:		
MÍSTO, KDE ŽIJÍ – MÍSTO, ODKUD POCHÁZÍM		
Žák umí namalovat státní vlajku ČR, popsat státní znak, zná hymnu ČR a okolnosti jejího vzniku.	Symboly české státnosti	LaČ
Žák rozumí pojmům demokracie, volby, zákon, ústava, parlament, prezident. Zná jména významných osobností ČR, je si vědom komunistické minulosti země.	Základní státoprávní pojmy, významné osobnosti ČR	LaČ
Žák rozumí českým názvům na mapě Evropy a světa.	Evropa a svět	
Žák najde na mapě ČR a zemi, v níž žije a vyhledá sousední státy ČR.	Poloha ČR	
Žák umí srovnat ČR a zemi, v níž žije, co do rozlohy, počtu obyvatel, velikosti hlavního města, nadmořské výšky nejvyššího bodu, přístupu k moři, podnebí.	Srovnání ČR se zemí, kde žák žije	
Žák na vlastivědné mapě ukáže nejdůležitější pohory a nížiny ČR. Má základní znalosti o podnebí v nížinách a na vysočinách.	Povrch a podnebí ČR	
Žák na vlastivědné mapě ukáže nejdůležitější města a také řeky, jezera a vodní plochy ČR.	Města a vodstvo ČR	
Žák určí přední naleziště nerostných surovin na území ČR, na mapě ukáže průmyslové oblasti a dovede tyto informace propojit.	Nerostné bohatství, průmysl	
Žák na vlastivědné mapě ukáže nejvýznamnější	Půda a	

zemědělské oblasti, přiřadí k nim plodiny.	zemědělství	
LIDÉ A ČAS		
Žák se orientuje na časové přímce, zná panovnické dynastie, které vládly v českých zemích. Na základě historických map popíše územní vývoj českých zemí.	Časová přímka a územní vývoj českých zemí	
Žák zná první státní útvary na našem území, vypráví o životě Slovanů v období Sámovy říše, Velké Moravy. Umí objasnit význam příchodu Cyrila a Metoděje na naše území.	První státní útvary	Jazyk a jazyková komunikace: žák si přečetl a umí převyprávět pověst o příchodu Slovanů.
Žák popisuje život lidí za vlády Přemyslovců, zná členy dynastie, kteří byli prohlášeni za svaté a umí říci proč.	Přemyslovci	Jazyk a jazyková komunikace: žák si přečetl a umí převyprávět pověst o založení přemyslovske dynastie.
Žák charakterizuje rozvoj českého státu za vlády Lucemburků, umí vysvětlit, proč je Karel IV. nazýván „Otcem vlasti“.	Lucemburkové a Karel IV.	
Žák zná slovní zásobu nutnou k popisu středověké společnosti, umí definovat nejdůležitější termíny.	Život ve středověku	Jazyk a jazyková komunikace: rozšíření slovní zásoby
Žák vysvětlí učení J.Husa a jeho kritiky vůči katolické církvi. Má povědomí o průběhu husitských válek a významných osobnostech té doby.	Doba husitská	
Žák zná nejdůležitější události vlády Jiřího z Poděbrad a Jagellonců.	Vláda Jagellonců	
Žák rozumí významu nástupu Habsburků na český trůn. Dále zná význam vlády Rudolfa II. pro české země a jejich kulturní život.	První Habsburkové na českém trůně	
Žák dovede objasnit význam bitvy na Bílé hoře pro další vývoj českých zemí v rámci habsburské monarchie.	Bílá hora	
Žák vysvětlí význam díla J.A.Komenského a zamyslí se nad jeho pedagogickými metodami.	J. A. Komenský	

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	UČIVO	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY PRUŘEZOVÁ TÉMATA
Na konci 5. ročníku:		
MÍSTO, KDE ŽIJÍ – MÍSTO, ODKUD POCHÁZÍM		
Žák vyhledá na mapách sousední státy ČR, popíše jejich polohu, posoudí jejich vyspělost. Umí zařadit ČR mezi středoevropské státy.	ČR ve střední Evropě	
Žák se orientuje na mapách Evropy a ČR, zná českou terminologii.	Orientace na mapě ČR	
Žák vyhledá na mapě jednotlivé oblasti ČR a zná	Oblasti ČR	

jejich základní charakteristiku.		
Žák zná hlavní pražské památky, umí je najít na plánu města.	raha	LaČ
LIDÉ A ČAS		
Žák zná oblasti, kterých se týkaly reformy a umí vysvětlit jejich význam. Má povědomí o silici germanizaci českých zemí.	Marie Terezie, Josef II. a jejich reformy	
Žák zná cíle vlastenců v období národního obrození a zná jeho hlavní představitele.	Národní obrození	VO
Žák umí vysvětlit hlavní změny, které přinesla průmyslová revoluce.	Hospodářský život v 19. století	
Žák posoudí význam 1. světové války pro české země a umí pohovořit o vzniku Československa.	1. světová válka a vznik ČSR	
Žák charakterizuje politický a hospodářský život za první republiky, zná nejvýznamnější osobnosti.	Vývoj za první republiky	
Žák posoudí život v českých zemích v době nacistické okupace, hovoří o nejvýznamnějších událostech, které se týkaly naší vlasti.	2. světová válka, české země v období nacistické okupace	
Žák charakterizuje politický život v naší zemi od konce 2. světové války po současnost.	Československá republika po 2. světové válce	
Žák má povědomí o základních rysech komunistického režimu ve srovnání s demokracií.	ivot za komunismu	
Žák hovoří o vzniku ČR a obnovení demokracie, umí vysvětlit, proč dnes mohou občané ČR svobodně cestovat a žít v zahraničí.	znik České republiky	

Vyučovací předmět České země včera a dnes

3. období

Ve 3. období (tj. 6. až 9. třída) je realizován vyučovací předmět „České země včera a dnes“, který integruje vzdělávací obor Dějepis, Výchova k občanství a Zeměpis. Tento předmět navazuje na výuku předmětu Můj český svět.

Rozsah výuky je 1,5 hodiny týdně, včetně domácích prací, nebo vícehodinové bloky. Žáci absolvují výuku světových dějin, zeměpisu a občanské výchovy v zemi, kde žijí, soustředíme se proto pouze na učivo, které se váže k České republice. Učiva je tak méně, můžeme tedy spojit v případě potřeby vždy dvě třídy dohromady a vyučovat ve dvou skupinách: 6. + 7. třída a 8. + 9. třída. První skupina probírá dějiny českých zemí od pravěku po rok 1740, druhá skupina období od vlády Marie Terezie po současnost. Výuka zeměpisu je rozdělena následovně: 6. + 7. třída se učí o poloze, přírodních podmínkách, obyvatelstvu a hospodářství ČR; 8. + 9. třída probírá regionální zeměpis ČR.

Do výuky jsou pravidelně zařazována průřezová témata z literární výchovy a výchovy k občanství. Například v hodině o národním obrození žáci pracují s pojmem vlast a vlastenectví. Zamyslí se nad tím, proč národní buditelé bojovali o zrovnoprávnění českého jazyka s němčinou. Vícejazyčných žáků, kteří umí kromě češtiny minimálně jeden cizí jazyk a dalším světovým jazykům se učí ve škole, se toto téma přímo týká. Umožní jim uvědomit si, jak je důležité pravidelně používat češtinu ve společnosti lidí, kteří mluví jiným jazykem.

Ve výuce je kladen důraz na srovnávání českých reálií s ostatními zeměmi střední Evropy, o kterých se většinou žáci ve své škole mnoho nedozví, ale také s významnými evropskými a světovými zeměmi. Tímto způsobem jsou vedeni k tomu, aby nepovažovali výuku českých reálií za učivo navíc ke své povinné školní docházce, ale jako obohacení výuky země, kde žijí. Rozvíjejí se tak jejich srovnávací schopnosti a budují si zároveň základ své multikulturní identity.

Pro rozvoj slovní zásoby je kladen zvláštní důraz na práci s historickými prameny v dějepise a s nejnovějšími texty z médií či s krátkými úryvky z odborné literatury v zeměpise. Do pracovních listů je pak nutné pravidelně uvádět definici použitých výrazů, které žáci neznají.

Při probírání dějin 20. století je zvláštní pozornost věnována životu za komunistického režimu. Žáci, z nichž někteří se narodili v zahraničí a do České republiky jezdí pouze na prázdniny, mají často zkreslenou představu o tomto období. Možnost svobodně cestovat a žít v zahraničí berou jako samozřejmost, ale neuvědomují si, že tuto svobodu mají Češi pouze dvacet let. Je také nutné jim vysvětlit, jaké stopy zanechalo čtyřicet let komunistického režimu, aby pochopili, jak velkým vývojem česká společnost za posledních dvacet let prošla a aby dovedli ocenit význam našeho „návratu do Evropy“ prostřednictvím členství v Evropské Unii.

ČŠBH může do výuky zařadit podle svých časových možností dílny zaměřené na konkrétní téma, a doplnit tak probírané učivo. Jedním z témat může být právě život za komunismu. Učitel zadá žákům s časovým předstihem domácí přípravu, aby pak mohl vycházet z jejich konkrétních znalostí.

Při výkladu zeměpisného učiva je kladen důraz na provázání teoretických informací se současným děním v zemi. Například ve výuce o vodstvu ČR je teoretická část o lokalizaci jednotlivých vodních zdrojů propojena s problematikou záplav. Učivo je tak probíráno dynamickým způsobem. Žák je veden k tomu, aby se naučil analyzovat grafy, statistiky, mapy a další typy zdrojů.

Žáci se v největší možné míře aktivně podílejí na výuce. Během hodiny pracují s historickými prameny, mapami či multimediálními zdroji, aby se naučili vyhledat v dokumentech podstatnou informaci a shrnout je vlastními slovy. Sami vytvářejí historické a zeměpisné mapky, doplňují tabulky a hledají historické problematiky k probíranému učivu. Účelem je, aby výuka pro žáky nepředstavovala sérii dat a názvů, které se musejí naučit z paměti, ale aby v nich podnítila chuť a zájem dozvědět se o zemi svých rodičů či prarodičů něco více.

Vyučovací předmět „České země včera a dnes“

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY pro 6. a 7. ročník	UČIVO	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY PRŮŘEZOVÁ TÉMATA
Na konci 7. ročníku:		
DĚJEPIS		
Žák popíše na základě ikonografických dokumentů život v pravěku, zná název nejvýznamnějších nalezišť. Seznámil se s dílem Eduarda Štorcha, Zdeňka Buriana. Má povědomí o keltském a germánském osídlení našeho území.	České země v pravěku	Z: povrch ČR – srovnání fyzické mapy s archeologickými nalezišti v pravěku
Žák umí zasadit příchod Slovanů na naše území do kontextu stěhování národů a charakterizuje první státní útvary (Sámová říše, Velká Morava) v evropských souvislostech. Na mapě umí určit územní rozsah prvních státních útvarů a srovnat jej se současnou mapou střední Evropy.	První státní útvary na našem území	
Žák popíše okolnosti vzniku českého státu. Umí stručně charakterizovat jeho rozvoj za přemyslovských králů a zasadit ho do evropského vývoje. Umí vysvětlit, proč došlo za přemyslovských králů k hospodářskému a politickému rozmachu českých zemí.	Počátky a rozvoj českého státu za Přemyslovců	
Žák umí na základě historických map popsat územní vývoj českých zemí ve srovnání s přemyslovským obdobím. Umí vysvětlit, jak přispěl Karel IV. k rozkvětu země a umí charakterizovat postavení českého království ve střední Evropě.	Český stát za vlády Lucemburků	
Žák charakterizuje základní znaky románské a gotické kultury, uvede příklady v literatuře a výtvarném umění našich zemí.	Románská a gotická kultura a vzdělanost v našich zemích	
Žák popíše náboženský vývoj českých zemí, vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život. Dokáže posoudit význam husitství pro náboženský vývoj Evropy.	Husitství v evropském kontextu	VO: významné osobnosti
Žák popíše hospodářské, politické, náboženské a kulturní poměry v českých zemích za vlády Jiřího z Poděbrad a Jagellonců. Dovede vysvětlit celoevropský význam mírového poselství Jiřího z Poděbrad.	Český stát v období poděbradského a jagellonského	
Žák charakterizuje základní znaky humanistické a renesanční kultury, uvede příklady v literatuře a výtvarném umění našich zemí.	Humanismus a renesance v našich zemích	
Žák popíše okolnosti vzniku habsburské monarchie a umí zasadit tuto dynastii do	Počátek vlády Habsburků	

evropského kontextu. Charakterizuje postavení českých zemí v monarchii, umí vysvětlit důsledky třicetileté války pro naše země a náboženský vývoj Evropy.		
Žák zná vývoj habsburské monarchie a českých zemí po třicetileté válce – hospodářské, náboženské, národnostní poměry.	Upevňování nadvlády Habsburků	
Žák charakterizuje základní znaky barokní kultury, uvede příklady v literatuře, hudbě a výtvarném umění našich zemí. Vysvětlí evropský význam díla J. A. Komenského.	Barokní kultura	VO: významné osobnosti
ZEMĚPIS		
Žák charakterizuje státy střední Evropy, především ty, které sousedí s ČR. Umí zdůvodnit, proč ČR zařazujeme mezi státy střední a ne východní Evropy.	ČR a střední Evropa	
Žák umí charakterizovat polohu ČR, určí geografickou polohu země. Je schopen porovnat rozlohu a počet obyvatel ČR s dalšími evropskými zeměmi.	Poloha, rozloha a státní hranice ČR	
Žák uvede hlavní rozdíly v geologickém stáří reliéfu a umí vysvětlit za pomoci fotografií jeho vztah se vzhledem krajiny.	Geologická stavba a povrch ČR	
Žák vysvětlí základní klimatické charakteristiky, umí popsat klimadiagram a charakterizovat podnebí v nížinách a na vysočinách.	Podnebí a počasí ČR	
Žák zhodnotí hydrologické poměry a vyhledá nejdůležitější vodní objekty. Má povědomí o významu vodstva pro lidskou činnost a o ekologických problémech současnosti.	Vodstvo	
Žák popíše s pomocí tematické mapy základní půdní druhy a jejich závislost na přírodních podmínkách.	Půdy	
Žák vysvětlí působení fyzických činitelů na rozložení rostlinstva a živočišstva.	Rostlinstvo a živočišstvo	
Žák zná nejdůležitější kategorie chráněných území, dovede uvést příklady. Umí vysvětlit rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí.	Ochrana životního prostředí	
Žák vysvětlí prostorové rozmístění populace. Umí popsat věkovou pyramidu populace a za pomoci dalších dokumentů charakterizovat obyvatelstvo ČR.	Obyvatelstvo	
Žák umí na základě mapy popsat rozmístění českých měst a vztahy mezi nimi. Má povědomí o současných problémech měst.	Sídla	

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY pro 8. a 9. ročník Na konci 9. ročníku:	UČIVO	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY PRUŘEZOVÁ TĚMATA
DĚJEPIS		
Žák rozumí vlivu osvětlení na panovníky českých zemí. Zná oblasti tereziánských a josefinských reforem a umí vysvětlit význam nejdůležitějších z nich, má povědomí o sílící germanizaci českých zemí.	Reformy Marie Terezie a Josefa II.	
Žák rozumí vazbám mezi osvícenskými reformami a cíli národního obrození, umí porovnat utváření novodobého českého národa s národními hnutími ostatních evropských států. Žák umí srovnat boj za obrodu češtiny s vlastní zkušeností a zdůvodnit, proč je důležité pravidelně používat český jazyk.	Národní obrození a vznik občanské společnosti	
Žák charakterizuje politický vývoj českých zemí v rámci habsburské monarchie, umí vysvětlit okolnosti založení politických stran.	Česká politika koncem 19. a počátkem 20. stol.	
Žák umí popsat hospodářský význam českých zemí v habsburské monarchii a průběh průmyslové revoluce ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi.	Průmyslová revoluce	VO: významné osobnosti
Žák popíše rozvoj vědy, umění, školství a ediční činnosti, rozumí jejich důležitosti pro emancipaci českého jazyka.	Česká kultura	
Žák objasní postavení a úlohu českého národa ve válce, má přehled o vítězných a poražených státech. Je schopen vysvětlit, jak činnost představitelů odboje vedla ke vzniku ČSR a umí ho zasadit do kontextu výsledků 1. světové války.	Češi a Slováci v 1. světové válce, vznik ČSR	
Žák charakterizuje hospodářský, společenský a politický rozvoj za první republiky. Umí zhodnotit postavení ČSR v evropských souvislostech a posoudit důsledky mezinárodních událostí pro vývoj země.	Život v první republice	
Žák vysvětlí důsledky vítězství totalitních režimů pro ČSR a popíše výsledky Mnichovské konference. Umí charakterizovat život v Protektorátu Čechy a Morava, činnost domácího a zahraničního odboje a také čs. vlády v exilu.	2. světová válka: české země za nacistické okupace	
Žák zná politický vývoj ČSR po 2. světové válce, umí popsat boj o moc mezi demokratickými silami a komunisty. Umí zasadit tento politický vývoj do kontextu rozdělení světa na ideologické bloky.	ČSR v poválečném období (1945-1948)	
Žák umí popsat politický vývoj	Československo od	

Československa za komunistického režimu v souvislostech s vývojem východního bloku. Je schopen určit přelomová data a popsat činnost protikomunistické opozice.	únorového převratu do r. 1989	
Žák charakterizuje hospodářský, sociální a kulturní život za komunistického režimu, umí ho porovnat s životem v demokratickém státě.	Život v období totality	VO: rozdíl mezi plánovaným a tržním hospodářstvím
Žák popíše pád komunistického režimu, obnovení demokracie a tržního hospodářství. Vysvětlí důvody a průběh rozpadu Československa, umí stručně charakterizovat politický vývoj země od roku 1989 po současnost.	Obnovení demokracie a vznik ČR	
ZEMĚPIS		
Žák umí popsat administrativní členění ČR podle českých kritérií a podle kritérií EU.	Administrativní členění ČR	
Žák vyhledá na mapách jednotlivé geografické oblasti. Popíše jejich přírodní, sídelní a hospodářskou charakteristiku, jejich předpoklad pro domácí i zahraniční cestovní ruch, umí charakterizovat přeshraniční spolupráci v euroregionech. Je schopen analyzovat soubor dokumentů o regionu a zopakovat svými slovy nejdůležitější informace.	Hlavní město Praha	VO: zajímavá a památná místa
	Morava a Slezsko	VO: zajímavá a památná místa
	Jižní Čechy	VO: zajímavá a památná místa
	Západní a severní Čechy	VO: zajímavá a památná místa
	Východní Čechy	VO: zajímavá a památná místa
VÝCHOVA K OBČANSTVÍ		
Žák umí vysvětlit pojmy vlast a vlastenectví a hovořit o svém vztahu k ČR. Zná zajímavá a památná místa, významné osobnosti a české tradice. Umí vyjmenovat státní symboly, svátky a významné dny.	Naše vlast	
Žák vysvětlí práva a povinnosti ČR jako člena EU, výhody a nevýhody tohoto členství. Ví, kde může najít na internetu informace o činnosti EU.	Evropská integrace	
Žák zná podmínky nutné k obdržení státního občanství ČR a základní ustanovení Ústavy ČR.	Právní základy českého státu	
Žák umí popsat složky státní moci a správy, uvést jejich úkoly.	Státní správa	
Žák zná funkce právního řádu, orgány právní ochrany a soustavu soudů.	Právní řád ČR	

V. EVALUACE A AUTOEVALUACE ŽÁKŮ A ŠKOLY

V. 1. Evaluace a autoevaluace žáků

V současné době není Česká škola bez hranic oprávněna vydávat výstupní vysvědčení ani osvědčení o úspěšném splnění jednotlivých ročníků. V případě, že bude Česká škola bez hranic akreditována, a bude tedy oprávněna udělovat závěrečné certifikáty, dojde k upřesnění následujícího systému evaluace žáků.

Hodnocení: 1. stupeň: slovní hodnocení na konci každého pololetí
2. stupeň: klasifikace (za pomoci známek) na konci každého pololetí

Nejvýznamnějším prostředkem evaluace a autoevaluace je pro nás v současnosti PORTFOLIO každého žáka. Slouží k „mapování“ a doložení práce žáka během celého školního roku, je podkladem pro analýzu jeho vývoje a také důležitým nástrojem komunikace mezi školou a rodiči. Učitelé vytvářejí měsíční či dvouměsíční **plány**, které stručně shrnují plánované učivo. Plány se vkládají do portfolií, jsou doplněny pracemi žáků v daném období: vyplněnými cvičebními listy, záznamy o aktivitách během výuky, samostatnými písemnými projevy, výsledky skupinových prací, domácími úkoly. Žáci i rodiče tak mají trvalý přehled o tom, co se vyučuje, jak úspěšně se žák umí vypořádat se zadanými úkoly, na co je třeba zaměřit domácí přípravu. Portfolia tak slouží nejen jako doklad nabytých znalostí, dovedností a kompetencí, ale snažíme se též tímto způsobem dát potřebnou **zpětnou vazbu** rodičům, koordinovat nezbytnou domácí část výuky a v neposlední řadě žáky k zamyšlení se nad vlastní prací, jejím vývojem a zlepšováním. Portfolio se tak stává nástrojem sebereflexe a **sebehodnocení**.

Důležitá je i vstupní evaluace každého žáka, tedy hodnocení jeho výchozích znalostí, především jazykových. Všechna pozdější hodnocení pak odráží pokrok, který žák udělal. Velice důležité je mít na mysli konstruktivní přístup k hodnocení žáků, jejich pozitivní motivaci. Je třeba mít na paměti, že výuka České školy bez hranic doplňuje povinnou školní docházku, z pohledu žáků, ale i rodičů je tedy vlastně „navíc“, o to důležitější je, aby se žáci do školy těšili.

Kritéria hodnocení: odvíjí se od klíčových kompetencí

V. 2. Evaluace a autoevaluace školy

I tato kapitola bude doplněna v závislosti na dalším vývoji jednání o akreditaci školy a jejím jednoznačnějším zařazení.

Škola se na konci každého školního roku obrací dotazníkem na rodiče a zkoumá jejich spokojenost s předškolní výchovou a školní výukou. Každé dva měsíce se koná porada pedagogů, v níž se zaměřujeme na evaluaci všech žáků školního věku, hovoříme o jejich vývoji, problémech a společně hledáme možnosti řešení (průběh vzdělávání, podpora žáků, spolupráce s rodiči, výsledky vzdělávání). Tato debata nad vývojem předškolních dětí probíhá pravidelně každý týden na konci vyučování.

Každým rokem je vydávána výroční zpráva o chodu školy, v níž hodnotíme úroveň výsledků práce školy, mimoškolní projekty, financování školy atp.

©ČŠBH